

Nr	Ärende	Beteckning
1	Upprop	
2	Val av justerare	
3	Fastställande av dagordning	
4	Information: - Beredskapsdagen - Våtmarker - Arbetsmaterial om våld i barn och ungas nära relationer - Uppföljning temamånad psykisk hälsa	
5	Klimatstrategi för Katrineholms kommun	KS/2024:350
6	Sammanträdesdagar för hållbarhetsutskottet 2025	KS/2024:436

Anneli Hedberg (S)

Ordförande

Revidering av klimatstrategi för Katrineholms kommun

Förvaltningens förslag till beslut

Hållbarhetsutskottet skickar förslaget till reviderad Klimatstrategi för Katrineholms kommun på remiss till samtliga nämnder. Yttranden på remissen ska ha inkommit till kommunledningsförvaltningen senast den 28 februari 2025.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram ett förslag på en klimatstrategi som ersätter befintlig klimatstrategi från 2005.

Föreslagen klimatstrategi utgår från hur Katrineholms kommun kan arbeta för att minska klimatpåverkande utsläpp samt anpassa samhället till klimatförändringen.

Föreslaget övergripande mål: Ett klimatpositivt Katrineholms 2045.

Föreslagen ambitionsnivå: Katrineholms kommun ska arbeta för ett klimatpositivt Katrineholm genom att vara en förebild och arbeta långsiktigt för att minska de klimatpåverkande utsläppen i kommunen i linje med Sveriges nationella klimatmål.

Föreslagna fokusområden är:

Katrineholms kommun ska minska sin klimatpåverkan genom insatser inom:

- Hållbara resor och transporter
- Hållbara energisystem
- Hållbar konsumtion
- Klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Katrineholms kommun ska arbeta för att samhället ska stå väl rustade för att hantera klimatförändringens konsekvenser i form av:

- Ökade temperaturer
- Förändrade nederbördsmönster

Innan Klimatstrategin kan antas ska en intern remiss samt en extern remiss genomföras.

Ärendets handlingar

- Klimatstrategi för Katrineholms kommun 2025-2030

- Underlag till övergripande mål i Katrineholms kommuns klimatstrategi för 2025-2030
- Underlag till avsnittet hållbara resor och transporter i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030
- Underlag till avsnittet hållbara energisystem i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030
- Underlag till avsnittet hållbar konsumtion i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030
- Underlag till avsnittet klimatsmart byggnation och markanvändning i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram ett förslag till ny klimatstrategi för Katrineholms kommun 2025-2030. Förslaget till klimatstrategi är tänkt att även ersätta befintlig energiplan för Katrineholms kommun enligt lag 1977:439 om kommunal energiplanering.

Förslaget är framtaget i samverkan med förvaltningar och bolag.

Innan klimatstrategin kan antas föreslås en intern remiss följt av extern remiss.

Förvaltningens bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att klimatstrategin skickas på intern remiss.

Pia Lindahl
Klimatstrateg

Beslutet skickas till:

Klimatstrategi

2025–2030

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av kommunfullmäktige 20XX-XX-XX § XXX

Förvaltarskap¹

Inom kommunstyrelsens ansvarsområde - Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kategori

Inriktningsdokument

Uppföljning

Klimatstrategin gäller för åren 2025-2030.

¹ Förvaltarskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Inledning	4
Framtagande och giltighet.....	4
Uppföljning.....	4
Rådighet	5
Direkt rådighet.....	5
Indirekt rådighet.....	5
Rådighet genom påverkan.....	5
Översikt	6
Mål.....	6
Ambition.....	6
Fokusområden.....	6
Katrineholms kommun ska minska sin klimatpåverkan genom insatser inom:.....	6
Katrineholms kommun ska arbeta för att samhället ska stå väl rustade för att hantera klimatförändringens konsekvenser i form av:.....	6
Minskad klimatpåverkan	7
Hållbara resor och transporter	8
Mål – Resor och transporter i Katrineholms kommun sker fossilfritt.....	8
Insatsområden 2025–2030.....	8
Hållbara energisystem	9
Mål – Katrineholms kommun ska främja förnybar energiproduktion samt arbeta för en minskad och effektiviserad energianvändning.....	9
Insatsområden 2025–2030.....	9
Hållbar konsumtion	10
Mål – Katrineholms kommun ska arbeta för en genomtänkt, fossilfri, giftfri och cirkulär konsumtion.....	10
Insatsområden 2025–2030.....	10
Klimatsmart bebyggelse och markanvändning	11
Mål – Katrineholms kommun ska arbeta för klimatsmart bebyggelse och markanvändning.....	11
Insatsområden 2025–2030.....	11
Klimatanpassning	12
Ökad temperatur	13
Mål – Katrineholm ska stå väl rustad för att hantera ökande temperaturer.....	13
Insatsområden 2025–2030.....	13
Förändrade nederbördsmönster	14
Mål – Katrineholm ska stå väl rustad för att hantera förändrade nederbördsmönster ..	14
Insatsområden 2025–2030.....	14

Inledning

Mängden koldioxid i atmosfären ökar på grund av mänsklig aktivitet och är nu högre än vad den varit på flera miljoner år. Detta leder till klimatförändringar i form av en ökad medeltemperatur, förändrade nederbördsmonster och ökad risk för väderrelaterade naturkatastrofer.

Om utsläppen av koldioxid fortsätter att öka som i dag kommer medeltemperaturen i Sverige vara cirka 5 grader varmare i slutet av seklet och i Katrineholm kommer antalet dagar med en medeltemperatur över 20 grader kommer öka till över 50 dagar om året. Detta kommer bland annat påverka människors hälsa, ekosystem, jordbruk, infrastruktur och verksamheter.

Internationella och nationella mål och överenskommelser för att bekämpa klimatförändringen innefattar att begränsa den globala uppvärmningen till långt under 2 °C och sträva efter att begränsa den till 1,5 °C, genom att minska utsläppen av växthusgaser (FN, Parisavtalet). EU ska bli världens första klimatneutrala kontinent till år 2050. Sverige har som mål att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Katrineholms kommun klargör i denna klimatstrategi:

- Att Katrineholm ska bli en klimatpositiv kommun år 2045.
- Hur Katrineholms kommun ska arbeta för att minska klimatpåverkan.
- Hur Katrineholms kommun ska arbeta för att anpassa samhället till klimatförändringen.
- Hur Katrineholms kommun ska arbeta för att främja hushållningen med energi.

Framtagande och giltighet

Klimatstrategin *antas* av kommunfullmäktige i Katrineholms kommun.

Klimatstrategin gäller för Katrineholms kommuns samtliga nämnder och styrelser - vilka även ansvarar för genomförandet av planen.

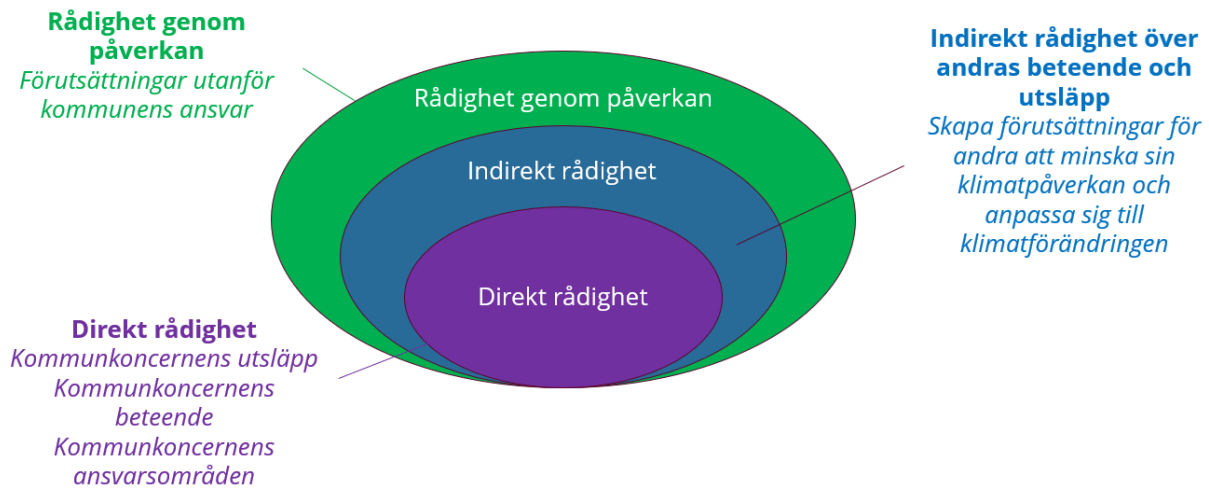
Klimatstrategin utgör kommunens energiplan enligt Lag (1977:439) om kommunal energiplanering.

Uppföljning

Målen i klimatstrategin ska följas upp årligen i samband med årsredovisningen. Samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för uppföljningen av klimatstrategin.

Rådighet

De insatser som beskrivs i klimatstrategin är frågor som Katrineholms kommun har direkt rådighet över, indirekt rådighet över eller rådighet över genom påverkansarbete.

Figur 1: Rådighet för klimatstrategin

Direkt rådighet

Den direkta rådigheten innefattar det som Katrineholms kommun kan påverka inom den egna verksamheten. Det kan till exempel vara att energieffektivisera kommunkoncernens egna fastigheter, att använda fossilfria bränslen i kommunen fordon samt att bygga ut dagvattenhanteringen så att det kan hantera framtida skyfall.

Indirekt rådighet

Indirekt rådighet innefattar hur Katrineholms kommun kan skapa förutsättningar för kommunens invånare, företagare och besökare att fatta klimatsmarta beslut. Kommunen kan exempelvis erbjuda en välfungerande infrastruktur för gång, cykel och kollektivtrafik, laddplatser för elfordon samt informera om energibesparingsåtgärder och klimatsmarta alternativ.

Rådighet genom påverkan

Rådighet genom påverkan betyder att omgivningen påverkas genom att förändring skapas på annat håll. Det innebär till exempel att kommunen kan samarbeta med andra för att påverka nationella aktörer. Frågor som kommunen inte har rådighet över men som vi kan vara med och påverka är exempelvis produktion av förnybar energi samt klimatpåverkan från konsumtion.

Översikt

Mål

Katrineholm ska bli en klimatpositiv kommun år 2045.

Ambition

Katrineholms kommun ska arbeta för ett klimatpositivt Katrineholm genom att vara en förebild och arbeta långsiktigt för att minska de klimatpåverkande utsläppen i kommunen i linje med Sveriges nationella klimatmål.

Förtydligande av mål

Med en klimatpositiv kommun avses att utsläppen av växthusgaser i Katrineholms kommun inte ska bidra till en ökad klimatpåverkan efter 2045.

Målet är satt med utgångspunkt för det geografiska området Katrineholms kommun.

Fokusområden

Katrineholms kommun ska minska sin klimatpåverkan genom insatser inom:

- Hållbara resor och transporter
- Hållbara energisystem
- Hållbar konsumtion
- Klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Katrineholms kommun ska arbeta för att samhället ska stå väl rustade för att hantera klimatförändringens konsekvenser i form av:

- Ökade temperaturer
- Förändrade nederbördsmonster

Minskad klimatpåverkan

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Klimatförändringen, som främst drivs av utsläpp av växthusgaser från användning av fossila bränslen, leder till stigande globala temperaturer, extrema väderhändelser och förändrade ekosystem.

Parisavtalet är en global överenskommelse om att begränsa klimatförändringen till under 2°C och att sträva efter att begränsa den till 1,5°C. Sveriges klimatmål, att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, innebär att de klimatpåverkande utsläppen inom Sveriges gränser ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045, jämfört med 1990 års utsläppsnivåer. De resterande 15 procenten kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder.

Katrineholms klimatmål, att Katrineholm ska vara en klimatpositiv kommun senast år 2045, innebär att Katrineholms kommun inte ska bidra till en ökad halt av koldioxid i atmosfären från 2045. Detta mål ska nås genom att utsläppen av växthusgaser till atmosfären minskar samt att kommunen arbetar för att öka upptaget av koldioxid genom kompletterande åtgärder.

Utsläppen av växthusgaser i Katrineholms kommun (geografiskt område) var, år 2022, 116 440 ton koldioxidekvivalenter och kom främst från transporter, livsmedelsproduktion, energisystem och industri. Till dessa utsläpp tillkommer utsläpp från konsumtion vilket gör att den genomsnittlige Katrineholmaren orsakar en klimatpåverkan på ca 8 ton koldioxidekvivalenter per år.

För att nå målet om ett klimatpositivt Katrineholm 2045 behöver klimatpåverkan minska till 1 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Detta innebär stora förändringar för transportsektorn, energisystemen, konsumtion samt användning av mark och vatten.

- **Transportsektorn** behöver fasa ut fossila bränslen.
- **Energisystemen** behöver ställa om från fossil energi, så som kolkraft, bensin och diesel, till fossilfri och förnybar energi.
- **Konsumtionen** behöver bli mer hållbar genom att produkter med kort livslängd ersätts med produkter med lång livslängd tillverkade med hållbara metoder och material och som kan återvinnas.
- **Byggnation och markanvändning** behöver förändra/anpassa till kommande krav på hållbar design och materialanvändning samt att fler markområden behöver avsättas för hantering av dagvatten och för att motverka värmeöar i städer.

Kommunen kan genom att arbeta aktivt med klimatförändringar bidra till att skydda invånarnas välfärd och säkerställa en hållbar framtid.

Genom att investera i klimatanpassning och utsläppsminskningar kan kommunen förebygga hälsoproblem samt minska riskerna för skador på infrastruktur. Ett förebyggande klimatarbete kommer leda till kostnadsbesparingar på lång sikt samt skapa nya arbetstillfällen och attrahera både företag och invånare som söker en hållbar livsmiljö.

Hållbara resor och transporter

Mål – Resor och transporter i Katrineholms kommun sker fossilfritt

Transporter står för 40% av de klimatpåverkande utsläppen i Katrineholms kommun (geografiskt). Klimatpåverkan från transportsektorn behöver minskas genom energieffektivare fordon och farkoster, hållbara fossilfria drivmedel och en förändring av resmönster.

2023 genomfördes hälften av alla resor i Sverige med bil medan kollektivtrafik, cykel och gång stod för ungefär 1/6 del av resorna var. Av de 16 880 fordon som användes i Katrineholms kommun (geografisk) drevs 82% med fossila bränslen. I kommunorganisationen var 94,7% av personbilarna och 77,8% av de lätta lastbilarna fossiloberoende.

För att minska utsläppen av fossila bränslen behöver fossildrivna fordon fasas ut. Katrineholms kommun kan påverka egna och andras resor och transporter genom att själva köra fossilfritt, utveckla infrastrukturen så att det är lätt att resa fossilfritt samt ställa krav på fossilfria transporter vid upphandlingar.

Figur 2: Trafiksystemet i Katrineholms kommun ska vara tillgängligt, hållbart, tryggt och säkert och det ska vara möjligt och tryggt att cykla året om, Källa Katrineholms kommunplan 2023–2026.

Insatsområden 2025–2030

Katrineholms kommun ska möjliggöra en hållbar omställning inom transportsektorn genom att främja gång och cykel samt fossilfria drivmedel.

Katrineholms kommuns egen verksamhet ska resa fossilfritt från år 2027.

Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att:

- Samtliga transporter och entreprenader ska ske fossilfritt från år 2030.
- Fram till 2030 ska transporter och entreprenader om möjligt ske fossilfritt.

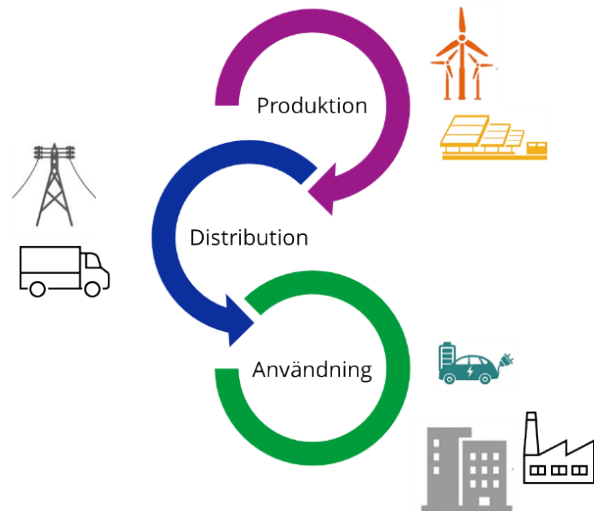
Hållbara energisystem

Mål – Katrineholms kommun ska främja förnybar energiproduktion samt arbeta för en effektiv energianvändning

I Katrineholms kommun produceras energi genom kraftvärme, vattenkraft, solkraft och vindkraft men majoriteten av den energi som används produceras utanför kommunen.

För att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig och hållbar energi för alla är det viktigt att produktionen av förnybar och fossilfri energi ökar, att distributionsnäten för energi är anpassade efter användningen och att energianvändningen sker effektivt.

Katrineholms kommun kan främja lokal och förnybar energiproduktion genom att bygga energiproduktion i egen regi samt genom att samverka med intressenter inom energiområdet.

Figur 3: Illustration av energisystemen

Katrineholms kommun kan även arbeta för en minskad och effektiviserad energianvändning genom att energieffektivisera sina verksamheter samt genom att samverka med privatpersoner, föreningar och näringsliv gällande energieffektivisering.

Insatsområden 2025–2030

Katrineholms kommun ska arbeta för ökad produktion av förnybar energi genom att:

- Samverka med intressenter inom energiområdet för att möjliggöra små- och storskaliga energilösningar som bidrar till en ökad produktion av lokal förnybar energi.
- Installera solceller på kommunkoncernens fastigheter när så är möjligt.

Katrineholms kommun ska arbeta för energidistribution med god leveranstrygghet genom att:

- Samverka med näringsliv och nätägare för trygga, effektiva och hållbara energileveranser i hela kommunen.

Katrineholms kommun ska främja en effektiv energianvändning genom att:

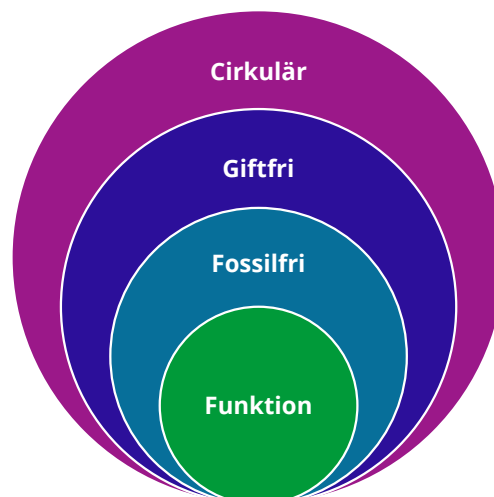
- Energieffektivisera kommunens lokaler.
- Ställa tydliga energi- och klimatkrav vid upphandling samt ta hänsyn till energi- och klimatfrågor vid exploatering.
- Inspirera kommuninvånare och verksamheter till en effektiv energianvändning och sprida kunskap om energieffektiviseringsinsatser.

Hållbar konsumtion

Mål – Katrineholms kommun ska arbeta för en genomtänkt, fossilfri, giftfri och cirkulär konsumtion

Konsumtion bidrar till klimatpåverkande utsläpp genom materialanvändning, energianvändning, transporter samt användning och återvinning av produkter. Den offentliga konsumtionen står för 40% av Sveriges konsumtionsbaserade klimatpåverkande utsläpp och för att minska Sveriges utsläpp förväntas offentlig verksamhet vara föregångare för hållbar konsumtion.

Katrineholms kommun kan verka för hållbar konsumtion genom att arbeta för fossilfria, giftfria och cirkulära flöden med användarens krav på funktion i centrum.

Figur 4 Hållbar konsumtion genom fossilfria, giftfria och cirkulära flöden med användarens krav på funktion i centrum.

Insatsområden 2025–2030

Katrineholms kommun ska minska klimatpåverkan från kommunkoncernens konsumtion genom:

- Genomtänkta inköp med produktens/tjänstens funktion i centrum. Produktens/tjänstens funktion utvärderas ur ett livscykelperspektiv.
- Fossilfria transporter och klimatsmarta material samt minskad användningen av fossilbaserade material så som plast och olja.
- Giftfria produkter ska eftersträvas. I samtliga upphandlingar ska upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier på minst basnivå för relevant inköpsområde användas.
- Återanvändning samt cirkulära lösningar ska eftersträvas. Cirkulära flöden där funktion, reparation och återbruk premieras framför konsumtion.

Katrineholms kommun ska verka för minskad klimatpåverkan från invånare och verksamheters konsumtion genom informationsinsatser.

Klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Mål – Katrineholms kommun ska arbeta för klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Figur 5 Klimatsmart bebyggelse och markanvändning är viktiga för samhällets utveckling.

En klimatsmart bebyggelse och markanvändning balanserar behoven av bostäder, verksamheter, infrastruktur, jordbruk, skogsmark, rekreation med bevarandet av natur och ekosystemtjänster.

Katrineholms kommun ska verka för en klimatsmart bebyggelse och markanvändning genom att nyttja mark effektivt, optimera användningen av byggnader och gaturum, skydda och utveckla grönområden för rekreation, skugga och dagvattenhantering samt välja hållbara byggnadsmetoder och material.

Insatsområden 2025–2030

Klimatsmart bebyggelse

Katrineholms kommuns ska arbeta för klimatsmart bebyggelse genom att:

- Byggnader ska förvaltas och utvecklas med minsta möjliga resursåtgång och minsta möjliga miljöpåverkan från verksamheten.
- Större om- och nybyggnationer av Katrineholms kommuns fastigheter ska uppfylla kraven för SGBC Miljöbyggnad med lägst nivå silver.
- Katrineholms kommun ska främja cirkulära flöden vid om- och nybyggnation.
- Katrineholms kommun ska skapa förutsättningar för hållbar infrastruktur vid planering av nya områden.

Klimatsmart markanvändning

Katrineholms kommun ska främja ett hållbart skogsbruk.

Katrineholms kommun ska värna och utveckla grönområden för rekreation, skugga och dagvattenhantering.

Katrineholms kommun ska värna ekosystemtjänster vid ianspråktagande av mark. De ekosystemtjänster som inte kan värnas ska kompenseras.

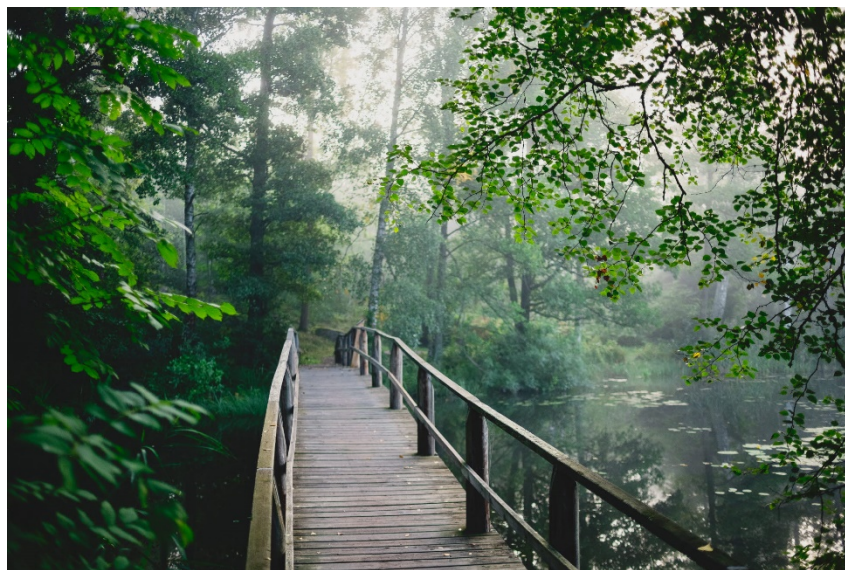
Katrineholms kommun ska, när så är möjligt, använda naturbaserade lösningar för att balansera klimatet i kommunens tätorter.

Klimatanpassning

Ett förändrat klimat innebär att förutsättningarna för hur samhället kan se ut och fungera förändras. Genom att i förväg anpassa samhället efter klimatförändringarna kan sårbarheten för samhället minska.

Klimatförändringen leder till ökade temperaturer samt förändrade nederbördsmonster vilket bland annat leder till översvämningar, torka, förlängd odlingssäsong samt ökad risk för naturkatastrofer så som skred och skogsbränder. Även extrema väderhändelser blir mer vanligt förekommande. Detta kommer påverka mat- och vattenförsörjning samt människors och djurs hälsa.

Åtgärder för att hantera klimatförändringen handlar om att verka för välmående och livskraftiga ekosystem samt anpassning av infrastruktur och byggnader. Genom välmående och livskraftiga ekosystem hjälper naturen oss att hantera förändrad nederbörd och temperatur varvid påfrestningarna på människor, infrastruktur och byggnader inte blir lika stora.

Figur 6 Carl Ugglas park i Katrineholm är en av kommunens många våtmarker. Foto: Josefine Karlsson

För Katrineholms del bedöms följande utmaningar vara viktigast att prioritera i klimatanpassningsarbetet:

- Översvämningar och höga vattenflöden som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv.
- Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur.
- Osäker tillgång till vatten av tillräcklig mängd och god kvalitet för enskilda, samhället och näringsliv.
- Ras, skred och erosion som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv.
- Torka och bränder som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv.
- Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter.
- Klimateffekter som hotar en trygg energi- och livsmedelsförsörjning.

Ökad temperatur

Mål – Katrineholm ska stå väl rustad för att hantera ökande temperaturer

Om utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka, kan medeltemperaturen i Sverige bli cirka 5 grader varmare mot slutet av seklet. Detta skulle leda till kortare vintrar, längre växtsäsonger och varmare somrar.

Högre medeltemperaturer innebär ett minskat behov av uppvärmning av bostäder och lokaler men ökat behov av att kyla bostäder och lokaler under varma dagar. Den ökade medeltemperaturen kommer förlänga växtsäsongen och ge ökad tillväxt i odlingar och skogsbruk men kommer även medföra en ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter.

Vid dagar med medeltemperaturer över 25 grader C ökar risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur. Småbarn, vuxna och sjuka är särskilt känsliga för höga temperaturer. För att hantera dessa varma dagar är tillgången till svalare platser, så som parker och grönområden, viktig.

Figur 7 Klimatförändringen kommer medföra en ökad medeltemperatur på upp till 5 grader till slutet av århundradet.

Insatsområden 2025–2030

Katrineholms kommun ska skydda barn och äldre under perioder med höga temperaturer genom att skapa områden med svalka i kommunens tätorter dit människor kan ta sig vid värmeböljor.

Katrineholms kommun ska arbeta aktivt för att hantera klimatförändringens påverkan på ekosystemen och motverka utbredning av invasiva arter.

Katrineholms kommun ska säkerställa god beredskap för skogsbränder.

Katrineholms kommun ska använda naturbaserade lösningar för att skapa bättre förutsättningar att hantera klimatförändringens konsekvenser.

- Katrineholms kommun ska arbeta för att förebygga uppkomsten av urbana värmeöar i kommunens tätorter.
- Katrineholms kommun ska eftersträva 30% krontäckning i kommunens tätorter.

Förändrade nederbördsmönster

Mål – Katrineholm ska stå väl rustad för att hantera förändrade nederbördsmönster

Klimatförändringen förväntas påverka nederbördsmönstret i Katrineholms kommun på flera sätt. Området kommer få mer regn och snö under höst och vinter, medan somrarna blir varmare och torrare. Oavsett årstid väntas fler dagar med intensiv nederbörd under året, vilket riskerar att påverka infrastrukturen, inklusive byggnader, vägar, järnvägar samt vatten- och avloppssystem.

Mer nederbörd under vintern kan öka risken för översvämningar, medan torrare somrar kan påverka odlingar och vattenförsörjningen negativt.

Extrema väderhändelser som skyfall och stormar förväntas bli vanligare, vilket medför utmaningar för samhällsplaneringen och infrastrukturen.

Figur 8 Antalet dagar med vinterväglag kommer minska med klimatförändringen.

Insatsområden 2025–2030

Katrineholms kommun ska skapa bättre förutsättningar att hantera förändrade nederbördsmönster genom att:

- Undersöka möjligheten att skapa översvämningssområden för att hantera höga dagvattenflöden.
- Arbeta för lokalt omhändertagande av dagvatten.
- Arbeta för att anpassa vatten- och avloppssystem till ökande nederbörd.
- Arbeta för en effektiv och hållbar vattenanvändning genom att ta tillvara regnvatten samt minska vattenanvändningen.

Underlag till övergripande mål i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Innehåll

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Ansvar och roller	3
Mål och lagstiftning.....	4
Nulägesbeskrivning	7
Globalt.....	7
Nationellt	7
Lokalt.....	7
Nationella emissionsdatabasen.....	8
Framtidsbild	9
Temperatur	9
Nederbörd.....	9
Samhällspåverkan	10
Hur målet om ett klimatpositivt Katrineholm 2045 kommer påverka kommunens verksamheter	11

Inledning

Denna rapport innehåller underlag till övergripande klimatmål i Klimatstrategi 2025-2030 för Katrineholms kommun.

Bakgrund

Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser uppgick till 4,3 ton/invånare och år 2022. Till dessa utsläpp ska läggas konsumtionsbaserade utsläpp av produkter/material som producerats i andra länder.

Sverige har som mål att senast år 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

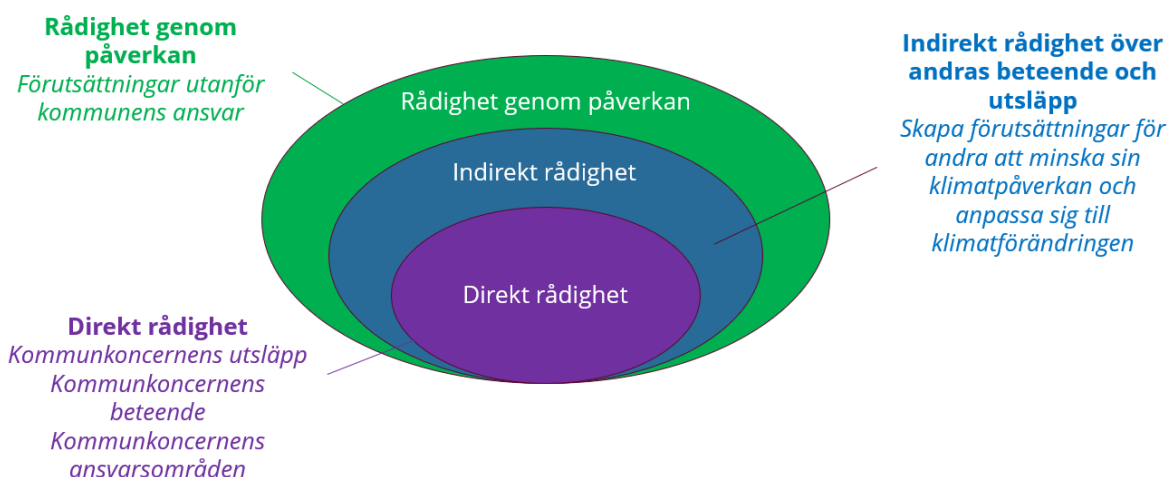
För Katrineholms del uppgick de territoriella utsläppen av växthusgaser till 3,4 ton/invånare och år 2022. Detta är något lägre än för riket som helhet och beror främst av att utsläppen från industrin är lägre i Katrineholms kommun än för riket som helhet.

Ansvar och roller

En kommun har ansvar för sin egen klimatpåverkan men har genom sin omfattande verksamhet en nyckelroll i klimatarbetet.

Katrineholms kommun ansvarar för direkta klimatpåverkande utsläppen från kommunkoncernen men ansvarar även för hur kommunkoncernen påverkar andra verksamheter och personer genom de tjänster kommunen levererar till samhället så som skola, boende, infrastruktur, vatten och avloppshantering mm.

Genom att ställa klimatkrav och arbeta för en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling har kommunen en viktig roll och stor möjlighet att bidra till klimatomställningen. Bland de områdena med störst klimatpåverkan finns bygg- och anläggningsentreprenader, tjänster som omfattar drift av verksamheter och fastigheter, transporter samt livsmedel.

Figur 1 Översikt över kommunens rådighet i klimatfrågor

Mål och lagstiftning

Globala mål Agenda 2030

17 globala mål för att nå en hållbar utveckling antogs av Förenta nationerna (FN) år 2015. Av de 17 målen är mål 13, bekämpa klimatförändringarna, av störst relevans för klimatstrategins övergripande mål.

Mål 13, Bekämpa klimatförändringarna, handlar om att bekämpa klimatförändringar genom att minska utsläppen av klimatpåverkande ämnen samt stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer.

Mål inom EU

Europeiska unionen, EU, har flertalet klimatmål. Mest relevanta på en övergripande nivå är:

- EU ska vara klimatneutralt senast år 2050.
- Klimatpåverkande utsläpp ska minska med 55 % till år 2030 jämfört med 1990 års nivåer.

Nationella mål

Sveriges klimatmål är att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Delmål inom klimatområdet är bland annat:

- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2030 bör vara 63 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2040 bör vara 75 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 % lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990.

Regionala mål

I Södermanland finns en regional klimat- och energistrategi med visionen att: "År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av en cirkulär ekonomi. Vi är oberoende av fossila bränslen och energianvändningen är effektiv samt baserad på förnybara energikällor."¹

Den regionala strategin fastslår att koldioxidutsläppen inom Södermanland bör minska med 16% årligen för att vara i linje med uppsatta mål.

Den regionala strategin består av fem fokusområden som innefattar de sektorer och beteendemönster som har störst klimatpåverkan i länet (se figur 2).

Den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland revideras under 2024-2025.

¹ [Ett klimatneutralt Södermanland 2045 \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/sodermanland/om-lansstyrelsen/om-landets-utveckling/om-klimat-och-energi/regionala-mal)

Figur 2 Fokusområden i den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland 2045.

Kommunala styrdokument

Katrineholms kommunplan 2023-2026

Kommunens kommunplan utgör den politiska majoritetens politiska plattform för mandatperioden.

Den övergripande inriktningen i kommunplanen är att "Katrineholms kommun ska vara den bästa platsen för människor och företag att växa på. För att bli det måste kommunen i nära samverkan med invånare, föreningar och företag fortsätta utvecklas i takt med att Katrineholmarnas verklighet förändras."

Kommunplanen har även ett avsnitt om klimatsmart & hållbar kommun som anger att "Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Kraftiga åtgärder måste till för att de globala och nationella klimatmålen ska kunna nås och takten måste öka i minskningen av koldioxidutsläpp. Arbetet med att klimatsäkra Katrineholms kommun ska fortsätta och ge ett stort avtryck i översiktsplanen, Framtidsplan 2050" (sid 21)

Skrivningar i kommunplanen som är av vikt för klimatarbetet är bland annat:

- Katrineholm behöver klimatsäkras utifrån ett gemensamt ansvar att ge kommande generationer likvärdiga eller bättre förutsättningar än de vi har idag. (sid 2)
- De kommunala verksamheterna och bolagen ska ligga i framkant i omställningen till klimatsmart verksamhet, exempelvis gällande transporter, energi- och elförbrukning, solexproduktion, livsmedelsinköp och måltider samt skötsel av den offentliga miljön. (sid 20)

Resultatmål av stor relevans för klimatarbetet är:

- Minskad klimatpåverkan från kommunens fordon och transporter
- Minskad energi- och elförbrukning i de kommunala verksamheterna
- Ökad solexproduktion
- Klimatsmartare måltider i kommunens måltidsverksamhet
- Minskat avfall och ökad återanvändning och återbruk
- Minskade utsläpp av näringsämnen och föroreningar till sjöar och vattendrag

Klimatstrategi för Katrineholms kommun

Katrineholms kommuns klimatstrategi² från 2005 innehåller följande lokala klimatmål:

1. År 2010 ska minst 10 % av användningen av drivmedel för fordon utgöras av förnybara bränslen.
2. År 2010 ska användningen av fossila bränslen för uppvärmningsändamål i bostäder och lokaler ha minskat med 20 % jämfört med 2000 års nivå.
3. År 2010 ska elanvändningen i kommunens egen verksamhet ha minskat med 20 %
4. År 2010 ska 70 % av de personbilar som används av kommunala förvaltningar drivas med förnybara bränslen.

² [Klimatstrategi för Katrineholms kommun.pdf](#)

Nulägesbeskrivning

Globalt

Människans utsläpp av växthusgaser samt förändrad markanvändning de senaste 150 åren har lett till ökande temperaturer samt fler extrema väderhändelser. Forskning visar att klimatförändringen redan har lett till förändrade vädermönster, stigande havsnivåer, smältande glaciärer samt fler skogsbränder, orkaner och översvämningar.

De årliga kostnaderna för att hantera skador på infrastruktur, egendom, jordbruk och hälsa som klimatförändringen orsakat beräknas år 2050 uppgå till 1,7-3,1 trilioner dollar per år. För att undvika de värsta konsekvenserna från klimatförändringen beslutades att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 °C och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C (klimatkonferensen COP21 i Paris 2015). Detta mål ska främst nås genom minskade utsläpp av växthusgaser.

I stort sett alla världens länder har förbundit sig att genomföra åtgärder som bidrar till att målen i Parisavtalet uppnås.

EU har beslutat att unionen ska nå klimatneutralitet senast 2050 och nettonegativitet därefter.

Nationellt

Sverige förespråkar ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet och har sedan 2017 ett klimatpolitiskt ramverk bestående av klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd som ska samordna Sveriges arbete för att uppfylla Parisavtalet.

Det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Det betyder att utsläppen inom Sveriges gränser ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045, jämfört med 1990 års utsläppsnivåer.

De resterande 15 procenten kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder. Det kan se olika ut, till exempel genom åtgärder i skog och mark som ökar inbindningen av koldioxid, genom tekniska lösningar som fångar in och lagrar koldioxid eller genom åtgärder i andra länder som minskar utsläppen av växthusgaser.

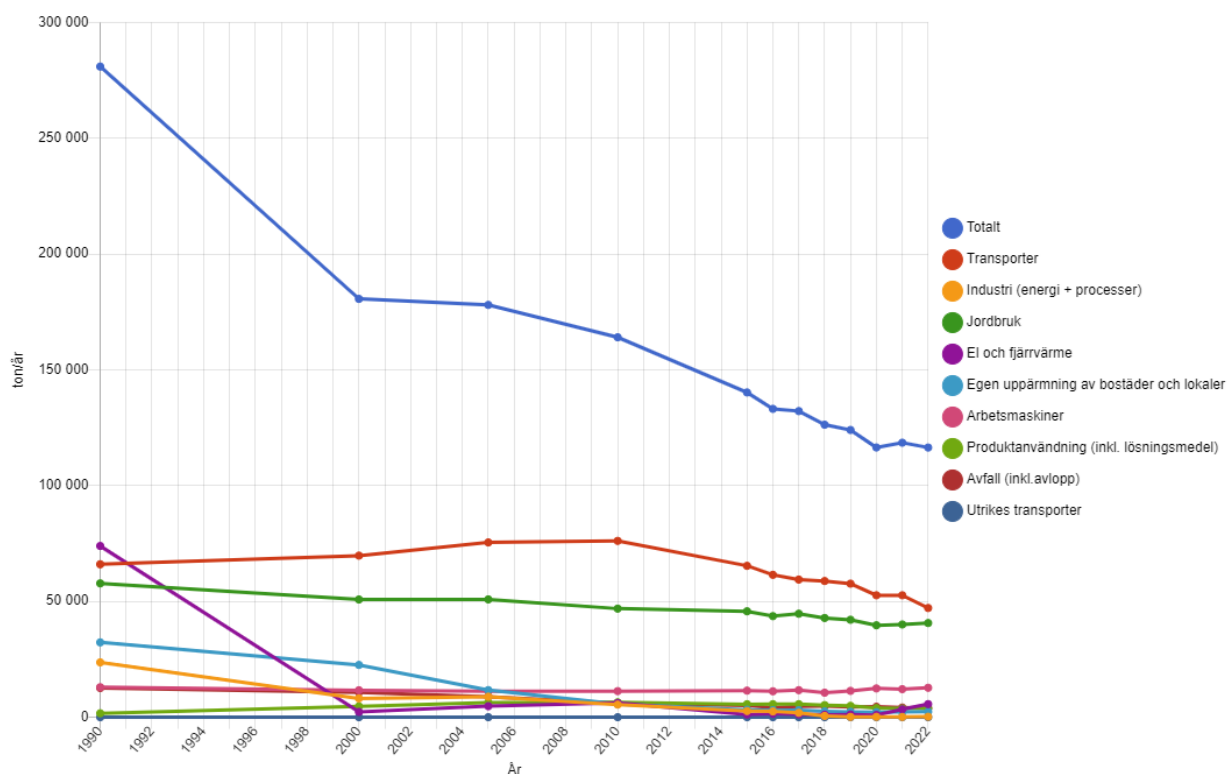
Enligt den årliga uppföljningen av Sveriges klimatarbete från våren 2024 så kommer inte Sverige att nå varken de nationella klimatmålen eller EU-målen med beslutade styrmedel.

Transportsektorn har en stor påverkan på Sveriges utsläpp och för att vi ska nå våra åtaganden till 2030 behöver användningen av fossila bränslen i transportsektorn minska drastiskt.

Lokalt

Enligt den nationella emissionsdatabasen (figur 3) uppgick utsläppen av växthusgaser i Katrineholms kommun (geografiskt område) till 116 440 ton koldioxidekvivalenter under år 2022.

Störst bidrag till växthusutsläpp i Katrineholms kommun är transporter och arbetsmaskiner, jordbruk samt el och fjärrvärme.

Figur 3 Utsläpp av växthusgaser från Katrineholms kommun under perioden 1990-2022. Källa: Nationella emissionsdatabasen [Nationella emissionsdatabasen \(smhi.se\)](https://smhi.se)

Nationella emissionsdatabasen

Informationen i den nationella emissionsdatabasen är baserade på Sveriges totala utsläpp av emissioner till luft som har fördelats över landet med hjälp av relevant statistik och geografiska data, till exempel vägnät, betesmark, avverkad skog och befolkningsuppgifter.

Utsläppen från huvudsektorn Industri är baserade på industriernas användning av fossila bränslen. Verksamheter inom exempelvis betongindustrin kan därför saknas i statistiken.

Framtidsbild

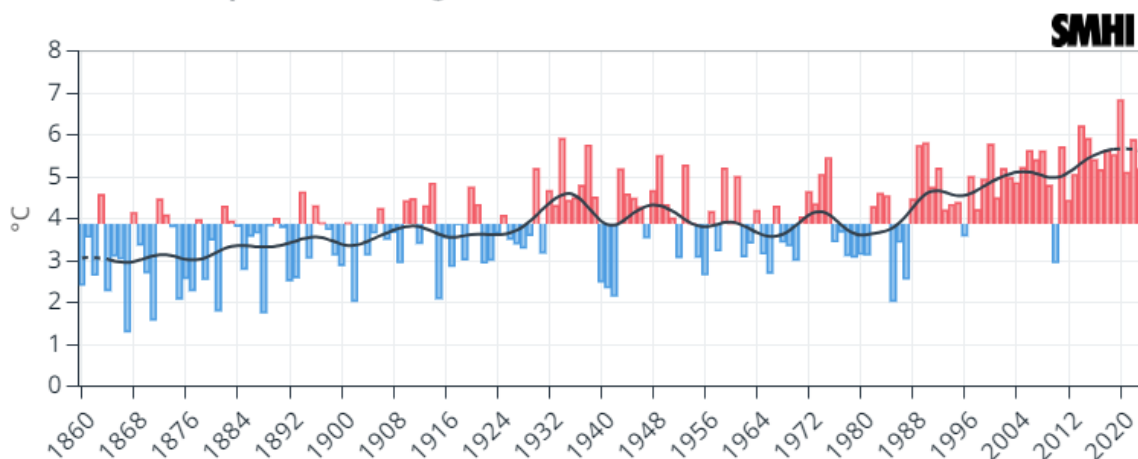
Världens länder är ense om att klimatförändringen ska bekämpas och målet är att begränsa den globala uppvärmningen till under 2 grader. EU har som mål att vara klimatneutrala senast 2050 och Sveriges mål är att vara klimatneutrala senast 2045.

Även med en begränsad uppvärmning på under 2 grader C kommer klimatet i Katrineholms kommun att förändras.

Temperatur

Årsmedeltemperaturen beräknas stiga med 3-3,5 grader C för perioden 2071- 2100 jämfört med perioden 1971-2000. Temperaturen beräknas öka under alla årstider, men mest vintertid, december – februari, varför vintersäsongen kommer bli kortare. Det kommer dock vara stora variationer mellan olika år.

Årets medeltemperatur i Sverige

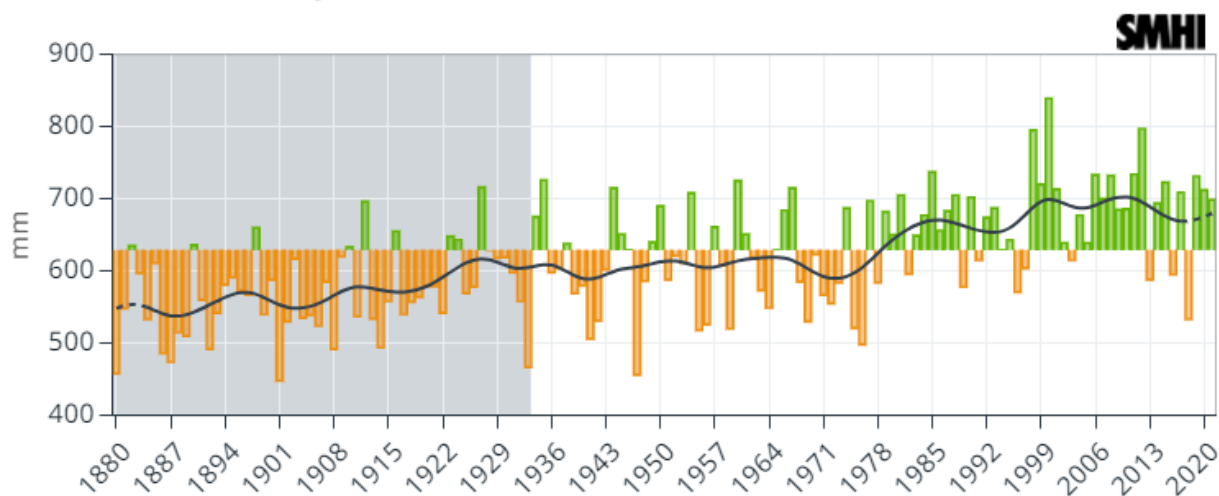

Figur 4 Staplarna i diagrammet visar medeltemperaturen per år. Röda staplar visar högre och blå visar lägre temperaturer än medelvärdet för normalperioden 1961-1990. Den grå linjen visar ett glidande medelvärde beräknat över ungefär tio år. Källa SMHI

Nederbörd

Nederbördsmängderna beräknas öka med 5-6 mm per månad för perioden 2071–2100 jämfört med 1971–2000. Under referensperioden 1971-2000 var medelnederbörden för hela Södermanland 50 mm/månad.

Årsnederbörd i Sverige

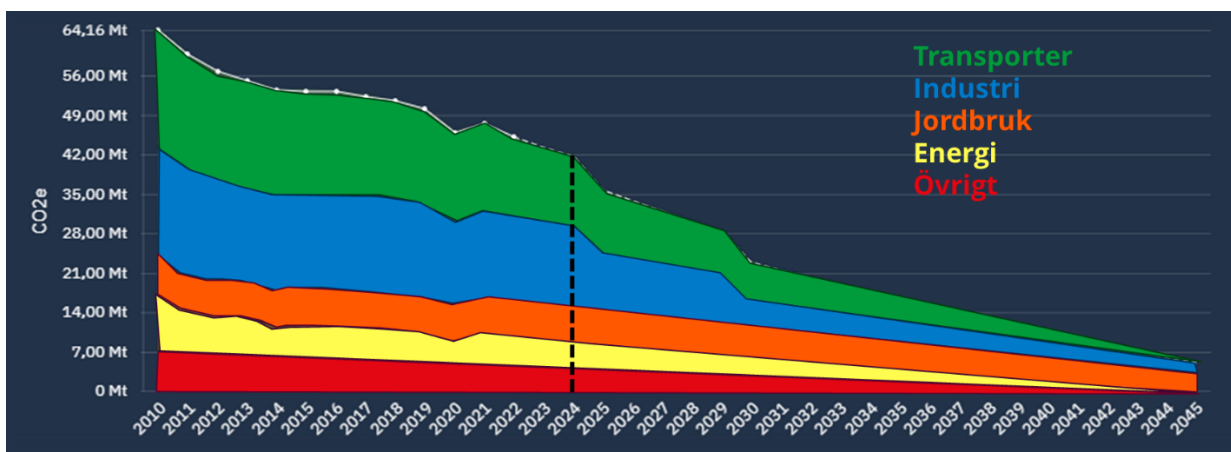
Figur 5 Staplarna i diagrammet visar summerad nederbörd per år. Gröna staplar visar högre och orangea visar lägre nederbörd än medelvärdet för normalperioden 1961-1990. Den grå linjen visar ett glidande medelvärde beräknat över ungefär tio år. Observationer innan år 1933 anses ha lägre tillförlitlighet än senare observationer och är gråmarkerade i diagrammet. Källa SMHI

Samhällspåverkan

Ett klimatneutralt samhälle innebär att man inte använder fossila bränslen och att man om man använder produkter baserade på olja hanterar dessa i slutna kretslopp – dvs återanvänder produkten eller återanvänder materialet i nya produkter. Dessutom behöver samhället anpassas till ett förändrat klimat. Genom att anpassa samhället till ett förändrat klimat kan flera av de konsekvenser som klimatförändringen medför minskas eller undvikas. Detta tas upp i avsnittet om klimatanpassning i klimatstrategin.

Hur målet om ett klimatpositivt Katrineholm 2045 kommer påverkar kommunens verksamheter

Jämfört med Sveriges nationella mål om att "Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp" går Katrineholms kommuns mål längre.

Figur 6 Historiska och framtida klimatpåverkande utsläpp i Sverige, Källa Panorama

Anledningen till att Katrineholms kommun kan gå längre än det nationella målet är att de klimatpåverkande utsläppen från industri i kommunen är relativt små och att en stor del av marken i kommunen är skogsmark som bidrar positivt till klimatpåverkan genom upptag av koldioxid.

Huvudsakliga utsläpp av växthusgaser i kommunen kommer från transporter, energianvändning, jordbruk, industri, konsumtion samt byggnation och markanvändning.

- Transportsektorns utsläpp kommer elimineras nationellt och internationellt genom utfasning av fossila bränslen. (Sveriges mål är att transportområdet ska ha 100 procent lägre koldioxidutsläpp till år 2045 jämfört med 2010.)
- Klimatpåverkande utsläpp från industri är relativt små i Katrineholms kommun.
- Jordbrukets utsläpp kommer inte kunna elimineras utan i denna sektor kommer utsläpp finnas kvar både nationellt och internationellt.
- Energisektorns utsläpp kommer elimineras genom utfasning av fossila bränslen. Det som kvarstår är förbränning av avfall för kraftvärme vilket inte är en stor utsläppskälla i Katrineholms kommun.
- Konsumtionsbaserade utsläpp kommer minska genom att alla länder ställer om till fossilfritt. Offentlig sektor förväntas gå före vilket kommer styras med nationella och internationella lagar.

- Byggnation och markanvändning är ett område med stor klimatpåverkan. Klimatpåverkan från byggnationer kommer minska genom nationella och internationella lagar.
- Klimatpåverkan från markanvändning i Katrineholms kommun är till största delen positiv då våra skogar har stora upptag av växthusgaser och en dämpande effekt på klimatförändringen. Genom att värna våra skogar och säkerställa god tillväxt samt en långsiktig användning av skogsråvaran så binds koldioxid effektivt och bidrar till en klimatpositiv kommun.³

Figur 7 Klimatförändringen är ett hot och en risk men skapar även möjlighet till förändring och utveckling. Källa: IPCC

Motivering:

Genom att sätta målet till ett klimatpositivt Katrineholm skapar vi en positiv framtidsbild och visar att vi tror på framtiden och arbetar för att det ska vara bra att bo och leva i Katrineholm även i ett förändrat klimat.

Med en klimatpositivt målbild skiftas fokus från att minska och ta bort utsläpp till att skapa ett klimatpositivt framtid med alla dess möjligheter – se figur 3.

Målet om ett klimatpositivt Katrineholm 2045 bedöms vara i linje med nationella och internationella mål om ett klimatneutralt Sverige/EU 2045/2050 på så sätt att de industriella utsläppen i

³ 64% av landarealen i Katrineholms kommun är skogsmark.

Katrineholms kommun är lägre än genomsnittet samt då upptaget av koldioxid genom våra skogar är större i Katrineholms kommun jämfört med många andra kommuner i Sverige.

Underlag till avsnittet hållbara resor och transporter i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Innehåll

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Ansvar och roller	3
Mål och lagstiftning.....	4
Mål inom EU	4
Nulägesbeskrivning	9
Transporternas klimatpåverkan	9
Fordonsflotta i Katrineholms kommun (geografiskt område)	9
Katrineholms kommuns fordonflotta	9
Tjänsteresor	10
Fordonsshantering.....	10
Framtidsbild	11
Hur föreslagna mål och insatsområden kommer påverka kommunens verksamheter	12
Mål: Resor och transporter i Katrineholms kommun sker fossilfritt	12
Katrineholms kommun ska möjliggöra en hållbar omställning inom transportsektorn genom att främja gång och cykel samt fossilfria drivmedel.	12
Katrineholms kommuns egen verksamhet ska resa fossilfritt från 2027.....	13
Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att samtliga transporter och entreprenader ska ske fossilfritt från år 2030.....	13
Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att fram till 2030 ska transporter och entreprenader om möjligt ske fossilfritt.	13

Inledning

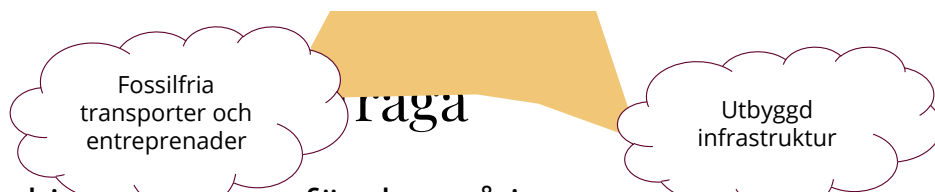
Denna rapport innehåller underlag till avsnittet Hållbara resor och transporter i Katrineholms kommuns klimatstrategi.

Bakgrund

Transporter är det område där användningen av fossila bränslen är som störst och där utsläppen av växthusgaser är stort. Det finns såväl lösningar som internationella och nationella målsättningar om att fossila bränslen ska fasas ut.

För att fasa ut fossila bränslen inom transportsektorn behövs insatser inom fordonsindustrin för att utveckla fordon för förnybara drivmedel, en utveckling av drivmedelsproduktionen – oavsett om det är el, biogas eller biodiesel, samt en utbyggnad av infrastrukturen för att tillgängliggöra förnybara drivmedel till användaren.

Samtidigt som den tekniska sidan av transportsektorn med fordon och drivmedel utvecklas sker en förändring i samhället där fler transporter sker med gång och cykel. För att stödja denna utveckling behövs infrastrukturen för gång och cykel förbättras och utvecklas med fokus på tillgång, trygghet och framkomlighet.

- Kan vi skicka ut detta förslag på internremiss till kommunens förvaltningar och bolag?

Fossilfria personbilar

Samordnad mobilitet

Gång och cykel

Kollektivtrafik

2024

22

Figur 1 För att bekämpa klimatförändringen sker en övergång från fossila bränslen till förnybar och fossilfri energi där den huvudsakliga energibäraren förväntas bli elektricitet. Källa ChatGPT

Ansvar och roller

Kommunen har direkt rådighet och fullt ansvar för:

- Kommunens egna resor och transporter
- Kommunal infrastruktur

- Transporter i kommunala upphandlingar

Kommunen har indirekt rådighet samt rådighet genom påverkan på:

- Resor och transporter i regionen
- Kollektivtrafik i regionen
- Laddinfrastruktur i kommunen

Mål och lagstiftning

Globala mål Agenda 2030

17 globala mål för att nå en hållbar utveckling antogs av FN år 2015. Av de 17 målen har mål 9, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, och mål 13, bekämpa klimatförändringarna, störst påverkan på transportfrågor.

Mål 9, Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, handlar om att en fungerande, inkluderande, stabil och hållbar infrastruktur är en förutsättning för att möta framtida utmaningar. Ett av åtagandena inom mål 9 är att alla länder ska rusta upp infrastrukturen till 2030 för att göra den hållbar och effektiv.

Mål 13, Bekämpa klimatförändringarna, handlar om att bekämpa klimatförändringar genom att minska utsläppen av klimatpåverkande ämnen samt stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer.

Mål inom EU

Europeiska unionen, EU, har flertalet mål inom klimat- och transportområdet som är relevanta för hållbara resor och transporter.

- Klimatpåverkande utsläpp ska minska med 55 % till år 2030 jämfört med 1990 års nivåer.
- Utsläpp från vägtransporter och egen uppvärmning av byggnader ska omfattas av en utsläppshandel från 2026.
- EU ska vara klimatneutralt EU senast år 2050.

Färdplaner

EU förespråkar färdplaner som visar på utvecklingen och uppmuntrar sektorerna att själva upprätta vägledande frivilliga färdplaner och planera sin omställning i riktning mot att uppnå unionens klimatneutralitetsmål.

Minskade utsläpp från transportsektorn

EU arbetar för minskade utsläpp från transporter. Nedan följer några av de krav som ställs på transportsektorn.

- Nya bilar och skåpbilar som säljs i EU från och med 2035 får inte producera några koldioxidutsläpp.
- Från 2026 ska 38,5% av de personbilar kommunen upphandlar uppfylla kraven på att vara "rena lätta fordon" vilket innebär att de inte orsakar utsläpp av koldioxid vid drift. Detta innebär att bilen behöver drivas med el eller vätgas.

- Från 2026 ska 65% av de stadsbussar kommunen upphandlar uppfylla kraven på att vara "rena tunga fordon" vilket innebär att de släpper ut max 1 gram CO₂/kWh. Från 2030 ska 90% av alla nya stadsbussar vara utsläppsfria.
- Från 2026 ska 15% av de tunga lastbilar som upphandlas av kommunen uppfylla kraven på rena tunga lastbilar vilket innebär att de kan drivas med el, laddhybrider, vätgas, biodrivmedel (RME/HVO100), fordonsgas och biogas.
- När det gäller lastbilar över 7,5 ton, och turist- och långfärdsbussar ska utsläppen av CO₂ minska med 45 procent till år 2030, 65 procent år 2035 och 90 procent år 2040, jämfört med 2025 års nivå.

Nationella mål

Transportsektorn står för en fjärdedel av de globala utsläppen av koldioxid. I Sverige är andelen ännu högre, en tredjedel. För att nå Sveriges klimatmål om att vara klimatneutrala till 2045 behöver utsläppen från transportsektorn minska.

Miljö och klimat

- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2030 bör vara 63 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2040 bör vara 75 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 % lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990.

Transporter

- Utsläppen för inrikes transporter exklusive inrikes flyg ska vara 70 procent lägre år 2030 jämfört med 2010

Regionala mål

I Södermanland finns en regional klimat- och energistrategi med visionen att: "År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av en cirkulär ekonomi. Vi är oberoende av fossila bränslen och energianvändningen är effektiv samt baserad på förnybara energikällor."¹

Den regionala strategin fastslår att koldioxidutsläppen inom Södermanland bör minska med 16% årligen för att vara i linje med uppsatta mål.

Den regionala strategin består av fem fokusområden som innefattar de sektorer och beteendemönster som har störst klimatpåverkan i länet (se figur 2).

Den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland revideras under 2024-2025.

¹ [Ett klimatneutralt Södermanland 2045 \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Figur 2 Fokusområden i den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland 2045.

Kommunala styrdokument

Katrineholms kommunplan 2023-2026

Kommunens kommunplan utgör den politiska majoritetens politiska plattform för mandatperioden.

Den övergripande inriktningen i kommunplanen är att " Katrineholms kommun ska vara den bästa platsen för människor och företag att växa på. För att bli det måste kommunen i nära samverkan med invånare, föreningar och företag fortsätta utvecklas i takt med att katrineholmarnas verklighet förändras."

Insatsområden i kommunplanen som är av vikt för resor och transporter är bland annat:

- De kommunala verksamheterna och bolagen ska ligga i framkant i omställningen till klimatsmart verksamhet, exempelvis gällande transporter, energi- och elförbrukning, soletproduktion, livsmedelsinköp och måltider samt skötsel av den offentliga miljön.
- Trafikflöden och infrastruktur ska styras om mot mer gång- och cykeltrafik samt ökad elektrifiering av transporter.
- Resande med kollektivtrafik och cykling ska främjas och uppmuntras i hela kommunen.
- Kommunen ska utreda möjligheterna att ställa om fordonsflottan så att även kommunens tyngre fordon på sikt ska vara fossilfria.

Resultatmål av stor relevans för resor och transporter är:

- Minskad klimatpåverkan från kommunens fordon och transporter
- Katrineholm ska upplevas som Sveriges cykelvänligaste stad

Klimatstrategi för Katrineholms kommun

Katrineholms kommuns klimatstrategi² från 2005 innehåller bland annat följande lokala klimatmål:

² [Klimatstrategi för Katrineholms kommun.pdf](#)

- År 2010 ska minst 10 % av användningen av drivmedel för fordon utgöras av förnybara bränslen.
- År 2010 ska 70 % av de personbilar som används av kommunala förvaltningar drivas med förnybara bränslen.

Energiplan för Katrineholms kommun

Katrineholms energiplan³ är från 1994 och har som övergripande mål att åstadkomma ett väl fungerande, miljövänligt energisystem med god ekonomi för både samhället och den enskilde. Utgångspunkten är den dubbla strävan att minska miljöriskerna och effektivisera, utveckla och trygga energiförsörjningen.

Delmål:

- Förbättra möjligheterna att använda kollektiva kommunikationsmedel.
- Stimulera till bruk av gång- och cykelvägar.

Rese- och fordonspolicy

Kommunens rese och fordonspolicy⁴ anger att anställda och förtroendevalda i Katrineholms kommun förväntas göra hållbara val när så är möjligt. Det innebär bland annat att transporter i samband med tjänsteärenden i så hög grad som möjligt görs till fots eller med cykel.

Vid val av färdmedel ska en sammanvägning av kostnader, miljöhänsyn, säkerhet och tidsåtgång göras. Generellt gäller nedanstående prioriteringsordning:

- 1. Nyttja digitala möjligheter till resfria möten
- 2. Om avståndet tillåter - gå eller cykla. Använd cykelhjälm.
- 3. Res kollektivt med tåg eller buss
- 4. Res med tjänstebil från verksamhet eller bilpool. Samåk gärna.
- 5. Privatägd personbil får endast användas i undantagsfall

Översiktsplan

Katrineholms kommun har två gällande översiktsplaner.

Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun – del staden⁵ och

Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun – del landsbygd⁶

Riktlinjer gällande transporter i översiktsplanen är bland annat:

- Andelen resande till fots och med cykel ska öka i Katrineholms stad och målsättningen är att dessa ska utgöra 55 procent av resandet i staden.
- Andelen resande med kollektivtrafik ska öka i Katrineholm och målsättningen är att dessa ska utgöra 10 procent av resandet i staden.

³ [Energiplan.pdf \(katrineholm.se\)](#)

⁴ [Rese- och fordonspolicy, KS 2023-10-25 § 239.pdf \(katrineholm.se\)](#)

⁵ [Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun - del staden.pdf](#)

⁶ [Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun - del landsbygd.pdf](#)

- Målsättningen är att alla bussar ska drivas med förnyelsebara bränslen.

Kommande översiktsplan

Katrineholms kommun är i slutskedet av att ta fram en ny översiktsplan – Framtidsplan 2050⁷. Den kommande översiktsplanen har bland annat följande ställningstaganden relaterat till transportfrågor:

- Infrastrukturen planeras så att det är rationellt för invånare att resa hållbart och andelen resor med cykel, till fots och med kollektivtrafik ska öka.
- Möjligheten att pendla med tåg mellan Katrineholm och omgivande arbetsmarknadsregioner ska fortsätta stärkas.
- Barn och ungas rörelsemönster ska prioriteras i planeringen, till exempel genom satsningar på trygga skolvägar och landmärken som ger barn orienterbarhet.
- För att möjliggöra omställningen till fossilfria transporter ska vi avsätta plats för laddinfrastruktur.
- För att öka framkomlighet för gång-, cykel- och kollektivtrafik samt trafiksäkerhet ska vi införa bussgator och cykelgator där så är lämpligt.

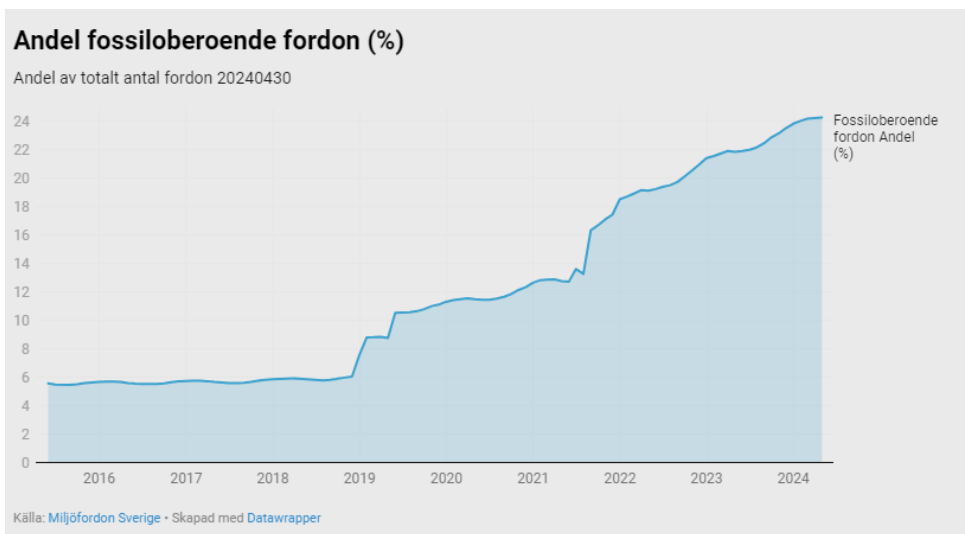
⁷ [Framtidsplan 2050 | Katrineholms kommun](#)

Nulägesbeskrivning

Transporternas klimatpåverkan

Inrikes transporter står för ca en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Av inrikes transporter står vägtrafiken för 90 % av utsläppen.

Under de senaste åren har både mängden transporter och antalet fordon ökat. Det dominerande drivmedlet har skiftat från bensin till diesel. Samtidigt har andelen fossiloberoende fordon ökat, och drivmedelsförbrukningen per mil har minskat. I april 2024 är 24% av samtliga personbilar och lätta lastbilar i den svenska fordonsflottan fossiloberoende.

Figur 3 Andel fossiloberoende fordon i Sverige 20240430 Källa: Miljöfordon Sverige

De vanligaste fossilfria drivmedlen är HVO 100, el och etanol. Övergången till elfordon är på gång; under första kvartalet 2024 såldes 77 775 nya fordon, varav 50 % var laddbara⁸.

Fordonsflotta i Katrineholms kommun (geografiskt område)

I Katrineholms kommun (geografiskt område) drivs övervägande andelen personbilar med bensin eller diesel. Även om andelen elfordon ökar i regionen så var endast 3,5% av fordonsflottan i Katrineholms kommun laddbara 2023 vilket kan jämföras med 5,3% för riket som helhet.

Katrineholms kommuns fordonsflotta

Av Katrineholms kommuns 162 (164) personbilar och lätta lastbilar drivs 77% (74%) av biogas, etanol eller el. Övriga fordon är dieseldrivna- och bensindrivna. Kommunen har även 7 tunga dieseldrivna lastbilar.

⁸ [STATISTIK \(miljofordonsverige.se\)](https://statistik.miljofordonsverige.se)

Av allt drivmedel som köptes in till kommunens fordonsflotta under 2023 var 64% (60%) förnybart. Diesel stod för 65% (68%) av allt inköpt drivmedel, varav 56% (50%) var förnybart. Övrigt drivmedel hade tillsammans en förnybar andel på 79% (81%). Fördelningen av drivmedel mellan tunga och lätta fordon har uppskattats till att 13% av det inköpta drivmedlet används i de tunga fordonen.

Tjänsteresor

I genomsnitt körde de anställda på kommunen 93 (100) mil per år i tjänsten, varav 7% (7%) kördes i privat bil. Körsträckan för tjänstebilarna har beräknats utifrån drivmedelsförbrukningen.

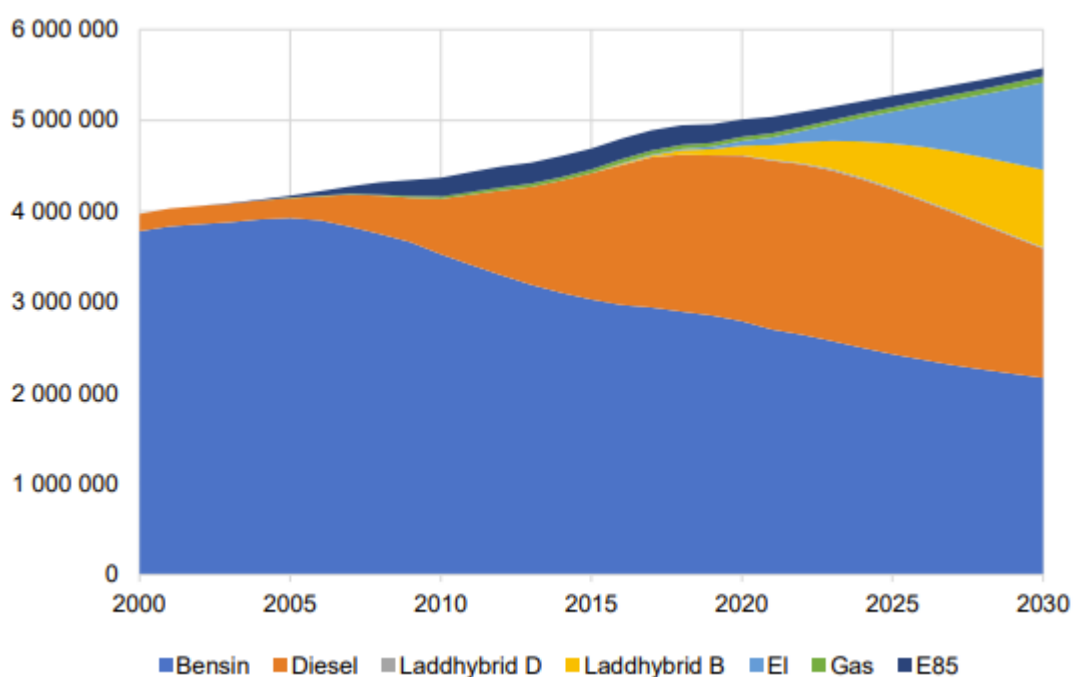
Fordonshantering

Kommunen har en central fordonssamordning hos Service- och teknikförvaltningen som sköter ca 120 lätta fordon och de flesta tyngre fordon. Övriga fordon sköts av fordonssamordnare ute i verksamheterna och i de kommunala bolagen. All uppföljning av fordon och drivmedel sköts centralt.

Framtidsbild

Samhället befinner sig mitt i en stor omställning av transportsektorn, där fossila bränslen fasas ut och ersätts med fossilfria alternativ. Enligt IVL:s prognos för utvecklingen av Sveriges personbilsflotta från 2020 förväntas andelen elfordon öka, medan andelen bensinfordon kommer att minska fram till 2030.

Utvecklingen av personbilsflottan är dock starkt beroende av bränslepriser och statliga subventioner, vilka har fluktuerat mycket över tid. Detta gör det svårt att förutsäga hur snabbt övergången till elfordon kommer att ske.

Figur 4 Utveckling av personbilsflottans sammansättning med avseende på drivlina. Källa IVL.

Hur föreslagna mål och insatsområden kommer påverka kommunens verksamheter

Avsnittet hållbara resor och transporter i Katrineholms kommuns Klimatstrategi innehåller följande mål och insatsområden:

Mål: Resor och transporter i Katrineholms kommun sker fossilfritt

Insatsområden för hållbara resor och transporter 2025-2030:

Katrineholms kommun ska möjliggöra en hållbar omställning inom transportsektorn genom att främja gång- och cykel samt fossilfria drivmedel.

Katrineholms kommuns egen verksamhet ska resa fossilfritt från år 2027.

Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att:

- Samtliga transporter och entreprenader ska ske fossilfritt från år 2030.
- Fram till 2030 ska transporter och entreprenader om möjligt ske fossilfritt.

Mål: Resor och transporter i Katrineholms kommun sker fossilfritt

Det långsiktiga målet är att resor och transporter i Katrineholms kommun ska ske fossilfritt. Föreslagna insatsområden är steg på väg mot fossilfria resor och transporter. Målet är nödvändigt för att Katrineholm ska bli klimatpositivt senast år 2045 och är i linje med internationella och nationella mål.

Katrineholms kommun ska möjliggöra en hållbar omställning inom transportsektorn genom att främja gång och cykel samt fossilfria drivmedel.

Enligt regeringen behöver staten gå före och visa vägen i klimatomställningen, där en del innebär att offentlig verksamhet behöver minska klimatpåverkan från tjänsteresor.

Insatsområdet är i linje med Katrineholms kommunplan 2024-2026 som anger att trafikflöden och infrastruktur ska styras om mot mer gång- och cykeltrafik samt ökad elektrifiering av transporter.

Insatsområdet är även i linje med kommande översiktsplan som anger att infrastrukturen ska planeras så att det är rationellt för invånare att resa hållbart och att andelen resor med cykel, till fots och med kollektivtrafik ska öka. Den kommande översiktsplanen anger även att kommunen ska avsätta plats för laddinfrastruktur för att möjliggöra omställningen till fossilfria transporter.

Katrineholms kommuns egen verksamhet ska resa fossilfritt från 2027.

I kommunens resepolicy står att kommunens anställda i första hand ska nyttja digitala möten och i andra hand gå, cykla, i tredje hand resa kollektivt och i fjärde hand resa med kommunens verksamhetsbilar/poolbilar.

Av kommunens verksamhetsbilar var 87,3% av personbilar och lätta lastbilar fossiloberoende 2023. Kommunens fordonssamordning har angett att det inte är några problem att köra fossilfritt 2027.

Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att samtliga transporter och entreprenader ska ske fossilfritt från år 2030.

Transportsektorn har en betydande miljöpåverkan, samtidigt som kraven på hållbara transporter och logistik ständigt ökar. Sverige har som mål att minska utsläpp från transporter exkl inrikes flyg med 70% till år 2030 jämfört med år 2010 och många lösningar finns redan tillgängliga. Den största utmaningen för att minska utsläppen från transportindustrin ligger i att påskynda omställningen. Där har kommunen en viktig roll i att möjliggöra en omställning till fossilfria transporter i kommunen.

2023 ägde kommunen 7 tunga lastbilar. Lastbilar som är tillverkade efter år 2008 går oftast att köra på fossilfria bränslen.

Flera av kommunens lastbilar används i undervisningen på fordonsprogrammet. Enligt ansvariga lärare på fordonsprogrammet så har man där en vilja att köra fossilfritt samt ett behov av att byta ut äldre fordon. Då minst 15% av de tunga lastbilar som köps in av kommunen måste uppfylla kraven på rena tunga lastbilar (dvs köras på el, vätgas, biodrivmedel, fordonsgas eller biogas) bedöms målet om att samtliga transporter och entreprenader ska ske fossilfritt från år 2030 vara i linje med gällande lagstiftning samt i linje med önskemål hos verksamheten.

Katrineholms kommun ska arbeta för fossilfria transporter genom att fram till 2030 ska transporter och entreprenader om möjligt ske fossilfritt.

Gemensamma och långsiktiga krav på fossilfria drivmedel i offentliga upphandlingar ger företag möjlighet att ställa om till fossilfria transporter.

Katrineholms kommun har under flera år ställt krav på fossilfria transporter vid upphandlingar när så varit möjligt – vilket det oftast är.

Underlag till avsnittet hållbar energi i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Innehåll

Innehåll

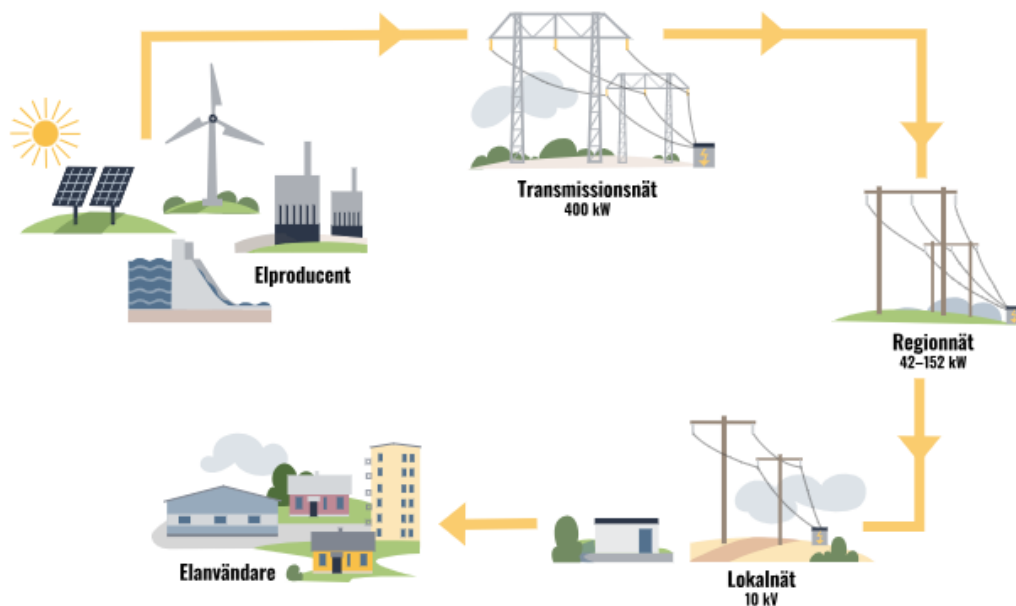
Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Ansvar och roller.....	3
Mål och lagstiftning	4
Samverkan och intressenter	8
Nulägesbeskrivning	10
Energiflöden i kommunen.....	10
Energiproduktion i kommunen	11
Energianvändning i kommunen	12
Framtidsbild	14
Hur föreslagen klimatstrategi för Katrineholms kommun 2024-2030 uppfyller lagen om kommunal energiplanering	15
Analys av hur energiplanen uppfyller syftet med lagen om kommunal energiplanering	15
Strategisk miljöbedömning	15
Strategisk miljöbedömning av Klimatstrategi för Katrineholms kommun 2024-2030	16
Sammanvägd bedömning om betydande miljöpåverkan	19
Hur föreslagna insatsområden kommer påverka kommunens verksamheter	20

Inledning

Bakgrund

Enligt Lag 1977:439 om kommunal energiplanering ska en kommun ha en aktuell plan för energiplanering med syfte att verka för tillräcklig och säker tillgång till energi.

Energisystemen, bestående av produktionsanläggningar, distributionsnät och energianvändare, står inför stora förändringar. För att bekämpa klimatförändringen sker en övergång från fossila bränslen till förnybar och fossilfri energi där den huvudsakliga energibäraren förväntas bli elektricitet.

Figur 1 Elnäten kopplar samman elproducenter med elanvändare genom distributionsnät. Källa: Energimarknadsinspektionen.

Denna rapport innehåller underlag till avsnittet Hållbar energi i Klimastrategin samt en analys av hur Klimatstrategin för Katrineholm 2024-2030 uppfyller kraven på en energiplan enligt Lag (1977:439) om kommunal energiplanering.

Ansvar och roller

Ansvar för energisystemen är delat.

Produktion

Privata aktörer och företag driver energiproduktionsanläggningar och energilagrar.

Katrineholms kommun och dess bolag driver energiproduktion i form av solceller. Sörmlands vatten och avfall AB driver produktion av biogas från avloppsslam.

Kommunen kan påverka lokalisering av energiproduktion bland annat genom kommunens översiktsplan vilken "ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras" samt genom att kommunen ska godkänna etableringar av vindkraft enligt miljöbalken (1998:808) samt är den myndighet som hanterar bygglov av vissa typer av solenergianläggningar.

Distribution

Distributionsnäten för el ägs av staten genom Svenska kraftnät (transmissionsnätet¹) samt av företag (regionala och lokala distributionsnät). De regionala och lokala elnäten i Katrineholms kommun ägs av Vattenfall samt Tekniska Verken.

Distributionsnät för fjärrvärme finns i Katrineholm, Björkvik, Julita, Valla och Forssjö. Fjärrvärmenäten i Katrineholm ägs av Tekniska Verken medan fjärrvärmenäten i Björkvik, Julita, Valla och Forssjö ägs av Solör Bioenergy Group.

Distributionsnät för flytande och gasformiga energibärare (biogas, bensin, diesel, HVO m.fl.) består av vägtransporter från producent/hamn till tankstationer/energilagrar dit användaren åker för att hämta sin vara.

Sörmlands Vatten och avfall AB samt Katrineholms kommun äger gemensamt en biogasmack i utkanten av Katrineholms tätort.

Energianvändning

Katrineholms kommun ansvarar för energianvändningen i de kommunala verksamheterna samt i fastigheter ägda av kommunen och de kommunala bolagen.

Kommunen kan indirekt påverka energianvändningen hos privatpersoner och mindre företag genom att de erbjuder energi och klimatrådgivning till dessa.

Mål och lagstiftning

En kommuns energiplan behöver förhålla sig till globala, nationella och regionala målsättningar inom klimat, miljö och energi. Nedan följer en sammanställning av globala, nationella, regionala och lokala målsättningar som är relevanta för Katrineholms kommun.

Globala mål Agenda 2030

17 globala mål för att nå en hållbar utveckling antogs av FN år 2015. Av de 17 målen har mål 7, hållbar energi för alla, och mål 13, bekämpa klimatförändringarna, störst påverkan på energifrågor.

Mål 7, Hållbar energi för alla, handlar om att alla människor ska ha tillgång till, och råd med, pålitlig, hållbar och modern energi. Pålitliga energikällor är viktiga för att stora delar av samhället ska fungera och valet av energiform påverkar i hög grad utsläppen av klimatpåverkande gaser till atmosfären.

Mål 13, Bekämpa klimatförändringarna, handlar om att bekämpa klimatförändringar genom att minska utsläppen av klimatpåverkande ämnen samt stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer.

Mål inom EU

Europeiska unionen, EU, har flertalet mål inom klimat- och energiområdet som är relevanta.

- Klimatpåverkande utsläpp ska minska med 55 % till år 2030 jämfört med 1990 års nivåer.
- Energianvändningen ska minska med 11,7 % till 2030 jämfört med prognoserna.
- 42,5 % av energianvändningen ska komma från förnybara resurser år 2030
- EU ska vara klimatneutralt EU senast år 2050.

¹ Transmissionsnät överför el över långa avstånd, exempelvis från vattenkraftverk i norra Sverige till kunderna i södra Sverige.

Fit for 55

Fit for 55 är EU:s övergripande plan för att skynda på klimatomställningen genom att göra EU:s politik mer hållbar och klimatvänlig. I linje med Fit for 55 har EU tagit fram flertalet direktiv inom energiområdet såsom EPBD, EED och RED.

EPBD – EU - direktiv om byggnaders energiprestanda

EPBD ska främja en förbättring av energiprestandan i byggnader samt en minskning av växthusgaser genom att leda till ett byggnadsbestånd med nollutsläpp senast 2050.

Krav kommer komma gällande energibesparingar i byggnader samt krav att såväl nya som befintliga lokaler över en viss storlek ska installera lämpliga solcellsanläggningar.

EED – Energieffektiviseringsdirektivet

Energieffektiviseringsdirektivet ska främja en minskad energianvändning genom att alla offentliga organ tillsammans ska minska energianvändningen med 1,9% per år jämfört med grundscenariot för år 2021.

Direktivet innehåller krav på att offentliga byggnader med användningsarea över 250 m² ska renoveras med avseende på energieffektivisering med 3% av totalarean årligen.

RED – Förnybarhetsdirektivet

RED syftar till att öka användningen av förnybara energikällor, minska koldioxidutsläppen samt hjälpa EU att uppfylla sina miljömål.

RED kommer innebära att Sverige ska fastställa nationella mål för att öka användningen av förnybar energi senast 21 maj 2025 samt kan komma att påverka hur kommunen ska bedöma lämplig lokalisering av fossilfri energi.

Nationella mål

Energi

- Den svenska energipolitiken ska förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet.
- Planeringsmålet innebär att samhället ska planera för att möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045.
- Andelen förnybar energi ska öka och energianvändningen ska effektiviseras.
- Energianvändningen ska vara 50 procent effektivare 2030 jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).
- Elproduktionen ska år 2040 vara 100 procent förnybar (men det är inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft).

Miljö och klimat

- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2030 bör vara 63 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium år 2040 bör vara 75 % lägre än utsläppen år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 % lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990.
- Utsläppen för inrikes transporter exklusive inrikes flyg ska vara 70 procent lägre år 2030 jämfört med 2010.

Regionala mål

I Södermanland finns en regional klimat- och energistrategi med visionen att: "År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av en cirkulär ekonomi. Vi är oberoende av fossila bränslen och energianvändningen är effektiv samt baserad på förnybara energikällor."²

Den regionala strategin fastslår även att koldioxidutsläppen inom Södermanland bör minska med 16% årligen för att vara i linje med uppsatta mål.

Den regionala strategin består av fem fokusområden som innefattar de sektorer och beteendemönster som har störst klimatpåverkan i länet (se figur 1). Lösningarna inom fokusområdena innefattar såväl beteendeförändringar som ny teknik, och ger en övergripande bild av vad som behöver göras i länets omställningsarbete.

Den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland revideras under 2024-2025.

Figur 2 Fokusområden i den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland 2045.

Kommunala styrdokument

Katrineholms kommunplan 2023-2026

Insatsområden av stor vikt för energiområdet i Katrineholms kommunplan 2023-2026 är bland annat:

- De kommunala verksamheterna och bolagen ska ligga i framkant i omställningen till klimatsmart verksamhet, exempelvis gällande transporter, energi- och elförbrukning, solexproduktion, livsmedelsinköp och måltider samt skötsel av den offentliga miljön.
- Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser behöver vara resurseffektiv och miljöanpassad.

Resultatmål av stor relevans för energiområdet är:

- Minskad klimatpåverkan från kommunens fordon och transporter
- Minskad energi- och elförbrukning i de kommunala verksamheterna
- Ökad solexproduktion

² [Ett klimatneutralt Södermanland 2045 \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Klimatstrategi för Katrineholms kommun

Katrineholms kommuns klimatstrategi³ från 2005 innehåller bland annat följande prioriterade områden:

1. Minskning av utsläpp från vägtransporter
2. Minskning av elanvändningen
3. Ökad andel biobränslen och fjärrvärme för uppvärmning

Energiplan för Katrineholms kommun

Katrineholms energiplan⁴ är från 1994 och har som övergripande mål att åstadkomma ett väl fungerande, miljövänligt energisystem med god ekonomi för både samhället och den enskilde. Utgångspunkten är den dubbla strävan att minska miljöriskerna och effektivisera, utveckla och trygga energiförsörjningen.

Delmål:

- Eftersträva en planering och ett byggande som leder till energisnåla, miljövänliga och för människorna trivsamma levnadsvillkor och som samtidigt tar hänsyn till kostnads-, beredskaps- och sårbarhetsaspekterna.
- Förbättra möjligheterna att använda kollektiva kommunikationsmedel.
- Stimulera till bruk av gång- och cykelvägar.
- Erbjud information och utbildning i energifrågor.
- Stimulera en ökad biobränsleanvändning med miljöriktig teknik.
- Utredda om t ex meteorologiska eller andra lokala hänsyn kan motivera restriktioner/styrning av planerade uppvärmningsformer.
- Verka för en ökad hushållning av energiresurserna.
- Kommunen bör fortlöpande och långsiktigt garantera fjärrvärmens konkurrensförmåga i förhållande till individuell eldnings. Utsläppen från fjärrvärmeverket bör inte tillåtas öka från nuvarande nivå.

Rese- och fordonspolicy

Kommunens rese och fordonspolicy⁵ anger att anställda och förtroendevalda i Katrineholms kommun förväntas göra hållbara val när så är möjligt. Det innebär bland annat att transporter i samband med tjänsteärenden i så hög grad som möjligt görs till fots eller med cykel.

Vid val av färdmedel ska en sammanvägning av kostnader, miljöhänsyn, säkerhet och tidsåtgång göras. Generellt gäller nedanstående prioriteringsordning:

1. Nyttja digitala möjligheter till resfria möten
2. Om avståndet tillåter - gå eller cykla. Använd cykelhjälm.
3. Res kollektivt med tåg eller buss
4. Res med tjänstebil från verksamhet eller bilpool. Samåk gärna.
5. Privatägd personbil får endast användas i undantagsfall

³ [Klimatstrategi för Katrineholms kommun.pdf](#)

⁴ [Energiplan.pdf \(katrineholm.se\)](#)

⁵ [Rese- och fordonspolicy, KS 2023-10-25 § 239.pdf \(katrineholm.se\)](#)

Översiktsplan

Katrineholms kommun har två gällande översiktsplaner.

Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun – del staden⁶ och

Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun – del landsbygd⁷

Riktlinjer gällande energi i översiktsplanen är:

- Möjligheterna till energiproduktion från vind och sol ska utredas och stimuleras.
- Resurssnål och energieffektiv energiförsörjning med låg miljö- och klimatpåverkan ska prioriteras i både nya och befintliga byggnader.
- Avloppsvattnet är en resurs som ska nyttjas för utvinning av energi och näringsämnen.
- Den totala energianvändningen ska minska genom energieffektiviseringar och införandet av energieffektiva system och utrustningar vid nyinstallation.
- Tydliga energi- och klimatkrav ska ställas vid upphandlingar, inköp, exploateringsavtal med mera.
- Möjlighet att ladda elbilar ska eftersträvas på fler offentliga platser i Katrineholm.

Kommande översiktsplan

Katrineholms kommun är i slutskedet av att ta fram en ny översiktsplan – Framtidsplan 2050⁸, har följande ställningstaganden relaterat till energifrågor:

- För att kunna möta det framtida energibehovet på ett ansvarsfullt sätt möjliggör vi för hållbar energiproduktion i hela kommunen.
- Vi ska bidra till att skapa förutsättningar för ett minskat energibehov och en trygg och hållbar energiförsörjning genom att främja en hållbar och lokal produktion, distribution och användning av förnybar energi samt arbeta för att Katrineholms kommun senast år 2045 ska vara oberoende av fossila bränslen.

Samverkan och intressenter

En kommuns rådighet i energifrågor begränsas till kommunens egen energianvändning samt kommunens möjlighet att påverka andras energianvändning genom exempelvis stadsplanering, infrastruktur samt information, rådgivning och samverkan.

Exempel på samverkansparter i energifrågor är:

Länsstyrelsen Södermanland - Länsstyrelsen leder det regionala arbetet med energiomställningen och minskad klimatpåverkan på uppdrag av regeringen och bistår länets kommuner, myndigheter och näringsliv i dessa frågor. Länsstyrelsen håller bland annat i arbetet med länets energi- och klimatstrategi och handlingsplan för elektrifiering.

Region Sörmland - Regionen har ansvaret för den regionala utvecklingspolitiken. I detta arbete tar regioner fram en regional utvecklingsstrategi eller regional utvecklingsplan som gäller för ett antal år framåt. Kommunen behöver föra dialog med regionen för att få inblick i hur de arbetar med elektrifiering och om det finns aspekter som kan tas med in i kommunens energiplanering.

⁶ [Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun - del staden.pdf](#)

⁷ [Översiktsplan 2030 Katrineholms kommun - del landsbygd.pdf](#)

⁸ [Framtidsplan 2050 | Katrineholms kommun](#)

Energikontor - De regionala energikontoren är en resurs på som kan ha möjlighet att stötta både kommuner och näringsliv i olika gemensamma projekt samt med sin kompetens inom energiområdet. Energikontoret i Mälardalen ansvar för den kommunala energi- och klimatrådgivningen i Katrineholms kommun.

Närliggande kommuner - Mellankommunalt samarbete kring energiplanering är centralt då flera frågeställningar med bäring på energi är av regional karaktär så som elinfrastruktur och näringslivsutveckling.

Kommunala bolag - Kommunala bolag kan tillhandahålla värdefullt underlag, erfarenhet och relevant information inom energiområdet. Flera av de åtgärder som ska genomföras enligt gällande lagstiftning kommer att åläggas de kommunala bolagen, inklusive krav på energieffektivisering samt installation av solceller på större offentliga byggnader.

Energibolag - Tekniska verken, Sörmlands vatten och avfall AB och Vattenfall är viktiga för såväl energiproduktion som distributionsnäten. Energibolagen har dessutom etablerade kanaler för att kommunicera med energianvändarna inom kommunen.

Näringslivet - Kunskap om och förståelse för näringslivets förutsättningar och utvecklingsplaner är centralt för att förstå framtida behov inom energiområdet.

Aktörer i transportsektorn - Elektrifieringen av transportsektorn medför ett ökat behov av laddplatser samt el till dessa laddplatser. Katrineholms kommun samarbetar med BioDriv Öst och projektet Fossilfritt 2030 kring utvecklingen av transportsektorn.

Universitet och högskolor - kan vara viktiga i kommunens energiarbete genom att projekt inom energiområdet kan skapas i samverkan mellan universitet, högskolor och kommuner om förutsättningarna är de rätta.

Civilsamhälle och medborgare - Privatpersoner och mindre företag kan få hjälp i energiplanering av kommunens energi- och klimatrådgivare.

Nulägesbeskrivning

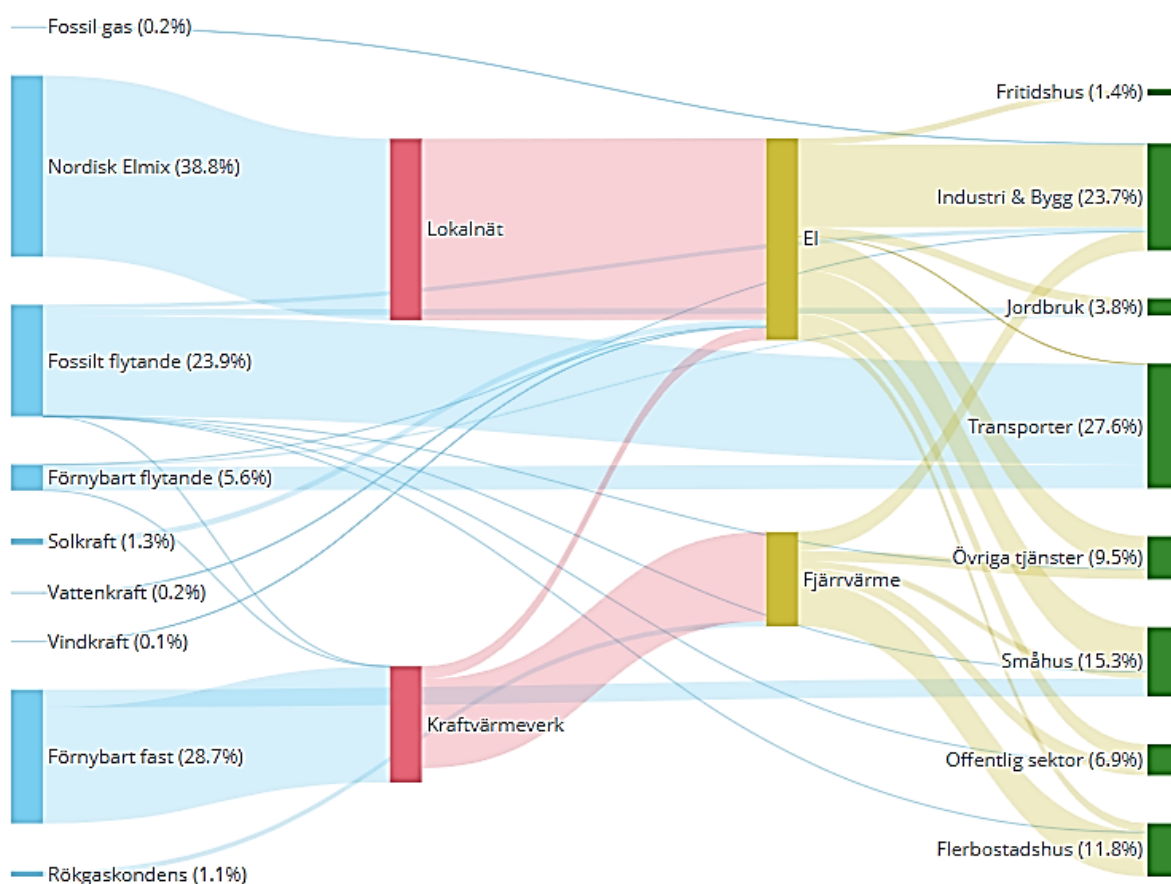
Energiflöden i kommunen

Den totala energitillförseln i Katrineholms kommun (geografisk avgränsning) uppgick år 2021 till ca 937 GWh eller 26MWh/invånare. Detta är en lägre energianvändning per invånare än riksgenomsnittet på 37 MWh/invånare vilket främst beror av att Katrineholms kommun har en lägre omfattning av energiintensiv industri än riket i stort.

Huvudparten av energitillförseln till Katrineholms kommun består av el (43,6%) och fossila bränslen så som bensen, diesel och olja (25,1%). Av den tillförda energin så är en mindre del producerad i länet då Katrineholms kommun har en låg självförsörjningsgrad av energi.

51% av energianvändningen i kommunen genererades med förnybara källor och utsläppen från energianvändningen var 101 000 ton koldioxid år 2021.

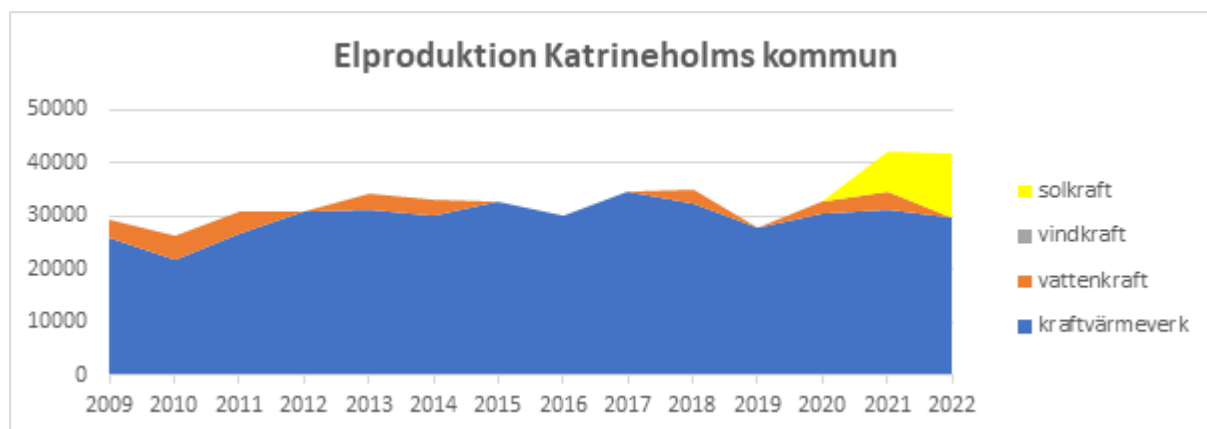
De två sektorer som använder mest energi i kommunen är Transporter (27,6%) samt Industri och bygg (23,7%). Av transportsektorns energianvändning kommer merparten (86%) från fossila bränslen.

Figur 1 Energiflöden i Katrineholms kommun 2022. Källa: Energikontoret i Mälardalen: https://energikontor.se/wp-content/uploads/2024/05/Katrineholm_D2022.html

Energiproduktion i kommunen

Lokal energiproduktion sker främst genom kraftvärmeverk, två biogasanläggningar, två större vindkraftverk samt en sol- och vindpark.

Figur 3 Energiproduktion i Katrineholms kommun; Källa: Kommunal och regional energistatistik, SCB,
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__EN__EN0203__EN0203A/ProdrbrEI/

Kraftvärmeverk

Tekniska Verkens kraftvärmeverk i Katrineholm levererar el samt fjärrvärme i centrala Katrineholm genom förbränning av utsorterade industrifraktioner, främst trä, samt bioolja.

Kraftvärmeverk finns även i Björkvik, Julita, Valla och Forssjö där Solör bioenergi levererar fjärrvärme produceras genom förbränning av träpellets⁹.

Biogas

Kommunen har två biogasanläggningarna vilka drivs av Sörmland Vatten och Avfall AB samt av Gusum. Vid anläggningarna produceras biogas från avloppsslam respektive jordbruksslam. Som biprodukt från biogasproduktionen produceras näringsrika rötresten som används som gödningsmedel i jordbruket.

Merparten av den producerade biogasen uppgraderas till biometan genom att man tar bort koldioxid och föroreningar. Biometanen kan komprimeras och användas som fordonsgas eller för att ersätta naturgas i exempelvis industriella processer. Den kan också kylas ner och förvätskas till flytande biogas för användning i exempelvis lastbilar, sjöfart eller industrin.

Biogas som inte uppgraderas används lokalt för el- eller värmeproduktion i anslutning till biogasanläggningen eller som processbränsle i intilliggande verksamheter.

Biogasanläggningen vid Rosenholm i Katrineholm är under renovering.

⁹ [Fjärrvärme - Energieffektiv uppvärmning från Solör Bioenergi \(solorbioenergi.se\)](#)

Vindkraft

I Katrineholms kommun finns två mellanstora vindkraftverk vid Åsköping respektive Dagsjön. Vindkraftverken har en gemensam beräknad produktion på 4 GWh. På ETC-solpark i Katrineholm finns även ett flertal mindre vindkraftverk.

Solcellsanläggningar

2022 fanns det i Katrineholms kommun 683 nätanslutna solcellsanläggningar med en installerad effekt om 14,73 MW. Flertalet av anläggningarna är mindre (<20 kW installerad effekt) och det fanns 2023 inga solcellsparker i kommunen. 2

Övrig energiproduktion

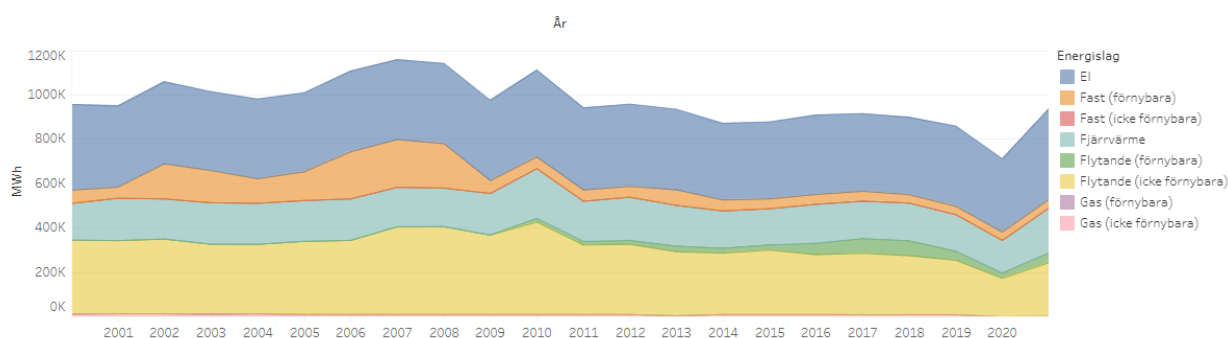
I kommunen finns även sju vattenkraftverk och ett stort antal mindre solcellsanläggningar.

Energianvändning i kommunen

Energianvändningen i Katrineholms kommun är 26MWh/invånare vilket är lägre än riksgenomsnittet på 37 MWh/år¹⁰. Anledningen till att vi har lägre energianvändning än genomsnittet är främst beroende av att vi har en lägre omfattning av energiintensiv industri än riket i stort.

I Figur 1 nedan ser vi en grafisk presentation av energianvändningen i Katrineholms kommun (geografisk avgränsning) från år 2000 till 2021. Mest energi används inom transportsektorn (28%) samt industri och byggverksamhet (21%).

51% av energianvändningen i kommunen genererades med förnybara källor.

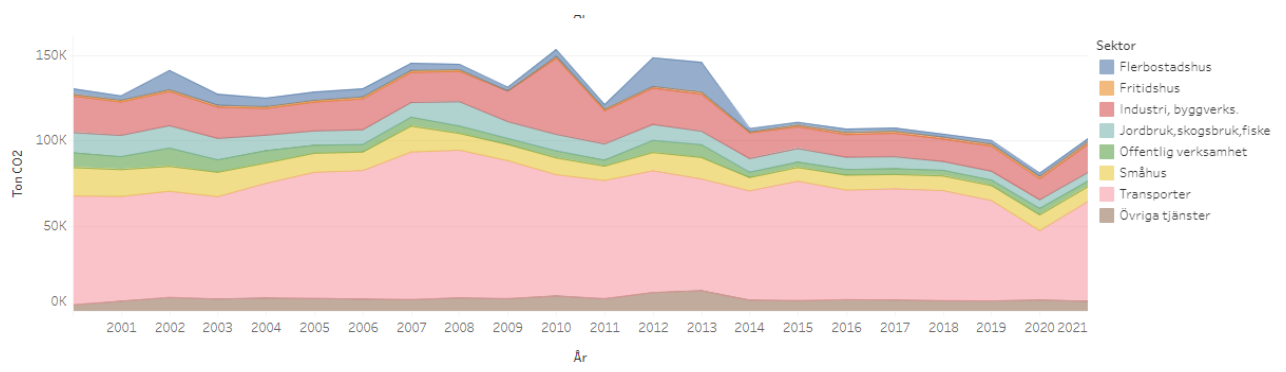

Figur 4 Energianvändningen i Katrineholms kommun 2000-2021, Källa: Energikontoret Mälardalen, Katrineholm energiöversikt. <https://energikontor.se/energi-och-klimatdata/katrineholm/>

Koldioxidutsläpp

Koldioxidutsläpp från energisektorn var 101 183 ton under 2021. Transporter utgör den överlägset största utsläppsposten för koldioxid, vilket visas i Figur 3. Av övriga poster sticker arbetsmaskiner ut med tolv procent. Anledningen till de stora utsläppen är att en stor andel av transporterna bedrivs med fossila drivmedel.

¹⁰ [Jämföraren - Kolada.](#)

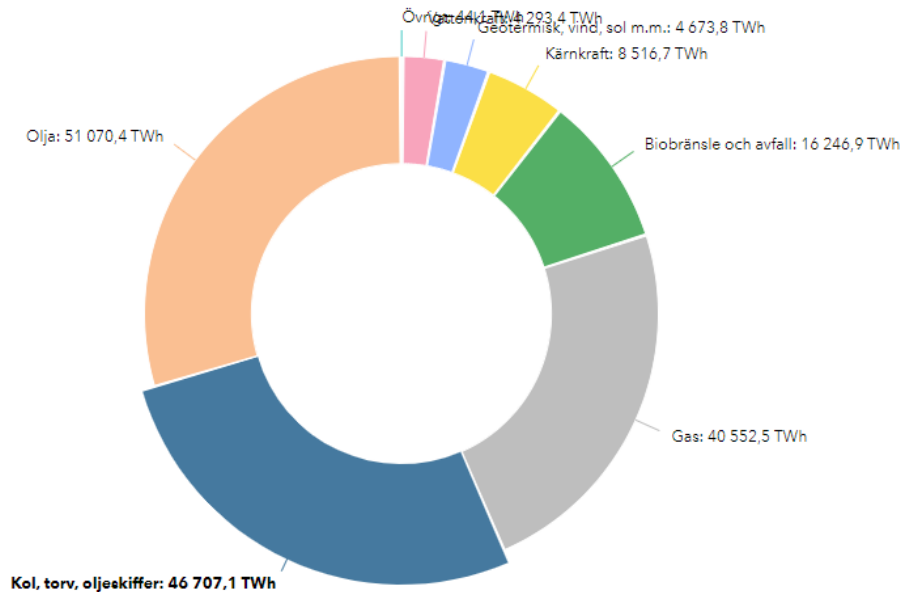

Figur 5 Koldioxidutsläpp från energianvändning i Katrineholms kommun år 2000-2021; Källa Energikontoret Mälardalen, Katrineholm Energiöversikt <https://energikontor.se/energi-och-klimatdata/katrineholm/>

Framtidsbild

Vi är mitt i en stor omställning och utbyggnad av energisystemet vilket ställer mycket stora krav på samhället.

Av den globala energitillförseln i världen år 2021 stod de fossila bränslena för 80% av den globala energitillförseln. För att minska klimatpåverkan måste fossila bränslen fasas ut samtidigt som den energi som produceras ska nyttjas mer effektivt. Exempelvis har EU beslutat att produktionen av förnybar energi ska öka från 23% av energianvändningen i EU år 2022 till 42,5% av energianvändningen i EU år 2030.¹¹

Figur 3 Global energitillförsel 2021. Källa: IEA via Energimyndigheten via Macrobond [Energitillförsel - internationellt \(ekonomifakta.se\)](#)

Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen, Svenska kraftnät och Trafikverket har i samverkan med en rad berörda myndigheter utrett hur energisystemen behöver ändras för att nå en hållbar energiförsörjning¹². Enligt deras analys kan vi förvänta oss:

- Att elbehovet ökar till 280 TWh till år 2035, vilket är en fördubbling jämfört med 2022 års användning på 140 TWh.
- Att elbehovet ökar till 210–370 TWh till år 2045.
- Att landbaserad vindkraft står för den största delen av ny elproduktion fram till 2035.
- Att havsbaserad vindkraft samt ny kärnkraft är viktiga beståndsdelar i energimixen 2045.

I Sverige står industrin för en stor andel av energianvändningen varför elektrifieringen av industrin kommer vara av största vikt för att nå målen om ett klimatneutralt Sverige. Exempelvis innebär SSAB

¹¹ [Förnybar energi | Faktablad om Europeiska unionen | Europaparlamentet](#)

¹² [Vägen mot en eldriven framtid \(energimyndigheten.se\)](#)

i Oxelösunds utfasning av kol och kox, genom investeringar i en elektrisk ljusbågsugn, ett ökat effektbehov på 200 MW samt 75 km nya elledningar genom Sörmland.

Hur föreslagen klimatstrategi för Katrineholms kommun 2024-2030 uppfyller lagen om kommunal energiplanering

Kommunen ska, enligt lagen om kommunal energiplanering, ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi.

Detta innebär att kommunen ska:

1 § ...främja hushållningen med energi och verka för en säker och tillräcklig energitillförsel

- Gå före i arbetet med energihushållning och på så sätt inspirera andra aktörer att vara med och skapa förutsättningar för omställningen
- Lokalisera energibehov, energiproduktion och infrastruktur för energiförsörjning och därmed planera för utveckling av elsystemet genom att den fysiska planeringen möjliggör eldistribution och elproduktion.
- Planera utbyggnad av bebyggelse och transportinfrastruktur så att den gör det möjligt för en resurseffektiv användning av energi
- Säkerställa att energitillförseln möter de behov som totalförsvaret har

2 § Samverkan med annan kommun eller betydande intressent inom användning, tillförsel eller distribution av energi

Arbeta för att förutsättningar till gemensamma lösningar med andra intressenter tas tillvara i planeringen.

3 § ...en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi

Analysera hur den i energiplanen upptagna verksamheten påverkar miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser-.

Aktualiteten prövas mot bakgrund av framtida behov av energi och utvecklingen av energisystemet i samhället.

Analys av hur energiplanen uppfyller syftet med lagen om kommunal energiplanering

Strategisk miljöbedömning

En kommunal energiplan omfattas av krav på att göra en strategisk miljöbedömning om energiplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. (Miljöbalken (SFS 1998:808)).

Baserat på den genomförda undersökningen av betydande miljöpåverkan från energiplanen, bilaga 1, är kommunens bedömning att planen inte förväntas medföra en betydande miljöpåverkan.

Strategisk miljöbedömning av Klimatstrategi för Katrineholms kommun 2024-2030

Enligt lag (1977:439) om kommunal energiplanering ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan skall det finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser. Om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 9-19 och 46 §§ miljöbalken) ska en strategisk miljöbedömning göras.

Sammanfattning av energidelen i klimatstrategin

Syftet med energidelen i klimatstrategin är att klargöra hur Katrineholms kommun ska arbeta för att minska sin klimatpåverkan, arbeta för att främja hushållning med energi samt uppfylla kraven i lagen om kommunal energiplanering (1977:439).

Klimatstrategin har följande fokusområden

Katrineholms kommun ska minska sin klimatpåverkan genom insatser inom:

- Hållbara resor och transporter
- Hållbara energisystem
- Hållbar konsumtion
- Klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Katrineholms kommun ska arbeta för att samhället ska stå väl rustade för att hantera klimatförändringens konsekvenser i form av:

- Ökade temperaturer
- Förändrade nederbördsmonster

De insatsområden som identifierats inom området Hållbara energisystem är:

Katrineholms kommun ska arbeta för ökad produktion av förnybar energi genom att:

- Katrineholms kommun ska samverka med intressenter inom energiområdet för att möjliggöra små- och storskaliga energilösningar som bidrar till en ökad produktion av lokal förnybar energi.
- Katrineholms kommun ska installera solceller på kommunkoncernens fastigheter när så är möjligt.

Katrineholms kommun ska arbeta för energidistribution med god leveranstrygghet genom att:

- Katrineholms kommun ska samverka med näringsliv och nätägare för trygga, effektiva och hållbara energileveranser i hela kommunen.

Katrineholms kommun ska främja en effektiv energianvändning genom att:

- Katrineholms kommuns lokaler ska energieffektiviseras.
- Katrineholms kommun ska ställa tydliga energi- och klimatkrav vid upphandling samt ta hänsyn till energi- och klimatfrågor vid exploatering.

Undersökning

Undersökningen av betydande miljöpåverkan har genomförts med stöd av 5§ Miljöbedömningsförordningen. Där anges nio punkter att utgå ifrån i identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Nedan redovisas först en tabell med undersökning av tre aspekter som alltid innebär en betydande miljöpåverkan om de uppfylls.

Vid ja på följande 3 frågor innebär planen alltid en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning krävs	Ja	Nej
Påverkar planen ett Natura 2000-område så att tillstånd krävs enligt Mb 7kap 28a§?		X
Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6§ eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?		X
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Ställningstagande utifrån checklista)		X

Punkter från 5§ Miljöbedömningsförordningen:

1. I vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen

a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftförhållanden eller genom att fördela resurser,

b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,

c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller

d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,

Klimatstrategin anger inte förutsättningar för varken lokalisering, typ av verksamhet, storlek, drift eller resursfördelning. Planen har främst en strategisk, målsättande roll med åtgärder av övergripande karaktär. Planen anger endast ambitioner om att arbeta för ökad produktion av förnybar energiinstallera solceller på kommunens fastigheter samt installera solceller på kommunens fastigheter när så är möjligt.

Genomförandet av klimatstrategin är i linje med kommunplan och kommunens nuvarande och kommande översiktsplan vilka båda innehåller flera ställningstaganden kring klimat och energi.

Genomförandet av klimatstrategin främjar kommunens arbete för en hållbar utveckling.

Klimatstrategin syftar till en minskad klimatpåverkan samt en effektiv energianvändning vilket är i linje med nuvarande och kommande miljölagstiftning. Planen bidrar därför till att förbättra kommunens möjligheter att följa och överträffa miljölagstiftningen.

2. Miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,

Den globala uppvärmningen och klimatförändringarna är de miljöproblem som är mest relevanta för Klimatstrategin.

3. De sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,

Nedan följer en tabell med de nationella miljö kvalitetsmålen och vilken tänkbar påverkan planen har på dessa.

Miljö kvalitetsmål	Tänkbar miljö påverkan
Begränsad klimatpåverkan	Positiv påverkan. Planens huvudmål är att minska klimatpåverkan och anpassa kommunen till klimatförändringarna.
Frisk luft	Positiv påverkan. Planen innehåller insatsområden som bidrar till att minska utsläpp från transporter.
Bara naturlig försurning	Ingen uppenbar påverkan.
Giftfri miljö	Positiv påverkan. Insatsområden för en giftfri miljö och cirkulär ekonomi bidrar till en minskad spridning av farliga ämnen i miljön.
Skyddande ozonskikt	Ingen uppenbar påverkan.
Säker strålmiljö	Ingen uppenbar påverkan.
Ingen övergödning	Ingen uppenbar påverkan.
Levande sjöar och vattendrag	Ingen uppenbar påverkan.
Grundvatten av god kvalitet	Ingen uppenbar påverkan.
Hav i balans samt levande kuster och skärgård	Ej aktuell.
Myllrande våtmarker	Positiv påverkan genom insatsområden för lokal dagvattenhantering och naturbaserade lösningar för dagvattenhantering.
Levande skogar	Positiv påverkan genom insatsområden för att främja ett hållbart skogsbruk.

4. I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,

Klimatstrategin kommer till största delen ge positiva miljöeffekter samt bidrar positivt till de globala målen i Agenda 2030. Genom att samverka med intressenter lyfts i planen bidrar planen till perspektiv kring social hållbarhet.

5. Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,

Klimatstrategin kommer inte leda till gränsöverskridande miljöeffekter.

6. Miljöeffekternas omfattning,

Konsekvenserna av ett förändrat klimat är mycket stora och har effekter över hela jorden vilket talar för en betydande miljö påverkan. Katrineholms kommuns andel av påverkan på miljöeffekterna globalt sett är dock väldigt liten och kommunorganisationens rådighet över effekterna är begränsad. Detta talar emot en betydande miljö påverkan.

7. Riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,

Klimatstrategin bedöms inte leda till ökade risker för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor.

8. *Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen,*

Det går inte att specifikt knyta Katrineholms kommuns klimatpåverkan och energianvändning till konsekvenser från densamma. Både påverkan på och konsekvenser av dessa frågor är globala. Effekter av den lokala påverkan kan därför inte kopplas till lokala konsekvenser i naturen.

9. *Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.*

Klimatstrategin bedöms inte påverka områden eller natur med nationell, europeisk eller internationell skyddsstatus.

Sammanvägd bedömning om betydande miljöpåverkan

Baserat på ovanstående analys är det visat att klimatstrategin inte medför risk för betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning enligt Miljöbalken 6 kap 3 § behöver därför inte upprättas. Huvudmotiv för varför planen inte medför betydande miljöpåverkan är:

- Klimatstrategin har främst en strategisk, målsättande roll med insatsområden av övergripande karaktär. Varken fysiska eller ekonomiska förutsättningar för verksamheter och åtgärder som enligt miljöbalken ska antas innebära betydande miljöpåverkan beskrivs.
- Klimatstrategins huvudsyfte är att bidra till minskad klimatpåverkan samt en anpassning av samhället till ett förändrat klimat. Även utöver klimat och energi bedöms klimatstrategin i huvudsak bidra till positiva miljöeffekter.
- Klimatstrategin påverkar i sak inte kommunens möjligheter att följa miljölagstiftningen. Klimatstrategin uppfyller krav enligt Lag (1977:439) om kommunal energiplanering.
- Klimatstrategin medför inte ökade risker för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor.
- Skyddade områden med nationell eller internationell status påverkas inte.

Angående samråd om ställningstagande

Kommunens ställningstagande om att klimatstrategin inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i remissversionen till klimatstrategin genom denna bilaga. Samrådet om frågan om betydande miljöpåverkan ingår således i remisshanteringen av klimatstrategin. Remissinstanser är närliggande kommuner, länsstyrelsen, aktörer på energimarknaden, intresseorganisationer och kommunala nämnder och bolag.

Undersökningen har genomförts av Pia Lindahl, klimatstrateg Katrineholms kommun.

Hur föreslagna insatsområden kommer påverka kommunens verksamheter

Föreslagna insatsområden inom området hållbara energisystem är att Katrineholm ska arbeta för ökad produktion av förnybar energi, energidistribution med god leveranstrygghet samt främja en effektiv energianvändning.

Mål: Katrineholms kommun ska främja förnybar energiproduktion samt arbeta för en effektiv energianvändning

Insatsområden för hållbara energisystem

Katrineholms kommun ska arbeta för ökad produktion av förnybar energi genom att:

- Katrineholms kommun ska samverka med intressenter inom energiområdet för att möjliggöra små- och storskaliga energilösningar som bidrar till en ökad produktion av lokal förnybar energi.
- Katrineholms kommun ska installera solceller på kommunkoncernens fastigheter när så är möjligt.

Katrineholms kommun ska arbeta för energidistribution med god leveranstrygghet genom att:

- Katrineholms kommun ska samverka med näringsliv och nätägare för trygga, effektiva och hållbara energileveranser i hela kommunen.

Katrineholms kommun ska främja en effektiv energianvändning genom att:

- Katrineholms kommuns lokaler ska energieffektiviseras.
- Katrineholms kommun ska ställa tydliga energi- och klimatkrav vid upphandling samt ta hänsyn till energi- och klimatfrågor vid exploatering.

Katrineholms kommun ska arbeta för ökad produktion av förnybar energi

För att möta det ökande behovet av el i samhället då fossila bränslen fasas ut behöver produktionen av förnybar energi öka. I Katrineholms kommun är energiproduktionen låg varför en ökad energiproduktion även bidrar till minskad sårbarhet vid kris och minskade nätförluster.

Katrineholms kommun kan bidra till energiproduktionen i kommunen genom att bygga solceller på sina tak. Att bygga solceller på kommunens tak är i linje med ställningstagande i kommunplanen samt med kommande lagkrav kopplat till EPBD.

Kommunen kan även bidra till ökad energiproduktion i kommunen genom att samverka med intressenter inom energiområdet.

Katrineholms kommun ska arbeta för energidistribution med god leveranstrygghet

Katrineholms kommun har ingen direkt rådighet på energidistributionen i kommunen men kan samverka med näringsliv och nätägare för trygga, effektiva och hållbara energileveranser i hela kommunen. Målet är i linje med kommunens arbeta med näringslivsutveckling.

Katrineholms kommun ska främja en effektiv energianvändning

Genom en effektiv energianvändning minskar kostnader för energi samtidigt som eventuell risk för brist på energi minskar. Insatsområden om energieffektivisering är även i linje med EUs energieffektiviseringsdirektiv som ställer krav på energieffektivisering av offentliga lokaler.

Energianvändningen i kommunens verksamheter beror till stor del av vilka produkter som används. Genom att ställa energi- och klimatkrav vid upphandling har kommunen möjlighet att välja energieffektivare produkter.

En genomtänkt samhällsbyggnad kan bidra till en mer effektiv energianvändning. Det är därför viktigt att ta hänsyn till energi- och klimatfrågor vid exploatering.

Underlag till avsnitt om hållbar konsumtion i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Innehåll

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Ansvar och roller	3
Mål och lagstiftning.....	4
Nulägesbeskrivning	8
Globalt.....	8
Nationellt	8
Lokalt.....	9
Framtidsbild	10
<i>Hur insatsområden för en hållbar konsumtion kommer påverka kommunens verksamheter</i>	12

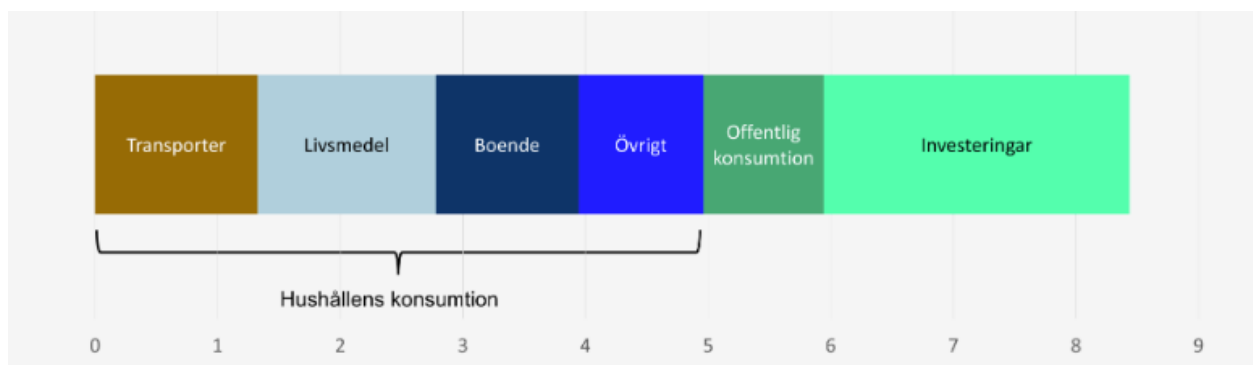
Inledning

Denna rapport innehåller underlag till avsnitt om hållbar konsumtion i Klimatstrategi 2025-2030 för Katrineholms kommun.

Bakgrund

Konsumtion är en av våra största orsaker till klimatpåverkan. För att verksamheten ska fungera behöver vi använda produkter – men för att minska klimatpåverkan från vår konsumtion behöver vi använda produkter smartare.

Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser uppgick till cirka 8 ton per person och år i Sverige 2021. Cirka 60 procent av de konsumtionsbaserade utsläppen kommer från hushållens konsumtion och resterande 40 procent från offentlig konsumtion och investeringar (till exempel investeringar i byggnader, maskiner, bostäder och värdeföremål).¹

Figur 1 Konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige 2021, ton koldioxidekvivalenter per person. Källa Naturvårdsverket

Utsläpp från offentlig konsumtion kommer från av de varor och tjänster som exempelvis skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet.

Utsläpp från investeringar är kopplade till inköp av byggnader, maskiner, datorer, värdeföremål och lagerinvesteringar.

I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår inte den totala klimatpåverkan från utrikes flygresor då modellen endast tar med tankat flygbränsle i Sverige.

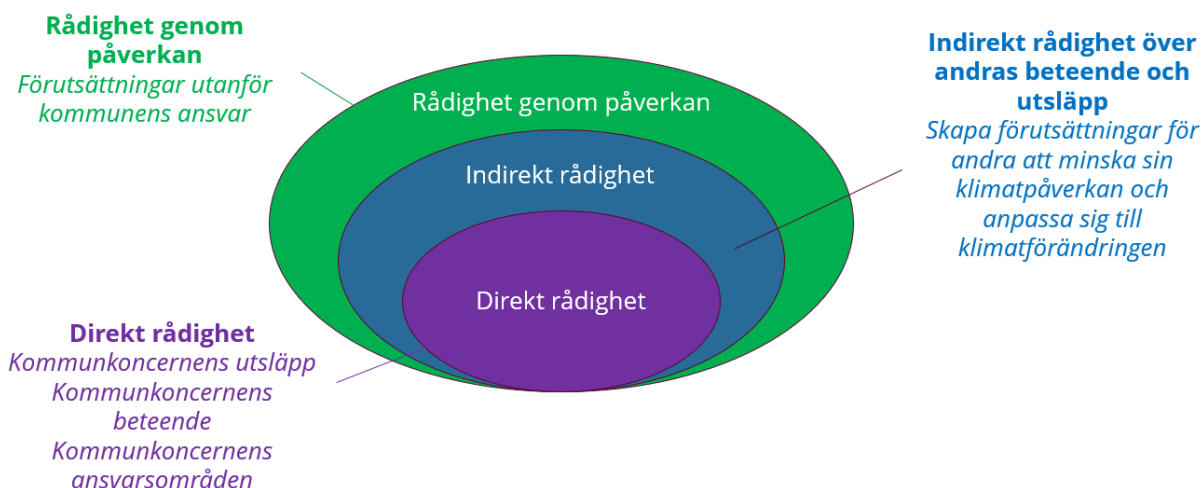
Sverige har som mål att senast år 2045, inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Ansvar och roller

Katrineholms kommun ansvarar för de direkta klimatpåverkande utsläppen från kommunkoncernen, för indirekt påverkan på andra verksamheter och personer genom de tjänster kommunen levererar till samhället samt genom de produkter och tjänster kommunen köper in och erbjuder kommuninvånare.

¹ [Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Genom att ställa klimatkrav och arbeta för en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling har kommunen en viktig roll och stor möjlighet att bidra till klimatomställningen. Bland de områdena med störst klimatpåverkan finns bygg- och anläggningsentreprenader, tjänster som omfattar drift av verksamheter och fastigheter, transporter samt livsmedel.

Mål och lagstiftning

Globala mål Agenda 2030

17 globala mål för att nå en hållbar utveckling antogs av FN år 2015. Av de 17 målen är mål 12 hållbar konsumtion och produktion av störst relevans för avsnittet hållbar konsumtion.

Mål 12 handlar om att säkerställa strukturer som bidrar till mer hållbar konsumtion och produktion. Under de kommande årtiondena förväntas medelklassen växa kraftigt. Detta är positivt för individen som kommer att få bättre levnadsstandard, men det kommer också att innebära ökad konsumtion och produktion av varor och resurser. Användandet av våra naturresurser är redan ohållbar och har negativ effekt på vår miljö och människors hälsa.

Mål 12 handlar inte bara om att effektivisera användandet av varor, utan även om att minska det globala matsvinnet, återanvända mera och minska kemikaliernas negativa påverkan.²

Mål inom EU

Europeiska unionen, EU, har flertalet mål för en hållbar konsumtion och ett arbete som bland annat har fokus på cirkulär ekonomi genom åtgärder som syftar till att:

- göra hållbara produkter till norm i EU
- stärka konsumenternas och de offentliga upphandlarnas ställning
- fokusera på de sektorer som använder mest resurser och där potentialen för cirkularitet är hög
- Se till att det blir mindre avfall

² [Mål-12-hållbar-konsumtion-och-produktion.pdf \(fn.se\)](#)

- Få cirkulariteten att fungera för människor, regioner och städer

Hållbara och cirkulära textilier där EU-kommissionen³ kommer att:

- Ställ designkrav på textilier för att få dem att hålla längre, lättare att reparera och återvinna, samt krav på minsta andel återvunnet material
- Motverka överproduktion och överkonsumtion och motverka destruktion av osålda eller returnerade textilier
- Införa obligatoriska och harmoniserade regler för producentansvar för textilier för extenderproducenter i alla medlemsstater och uppmuntra producenter att utforma produkter som är mer hållbara.
- Begränsa exporten av textilavfall och främja hållbara textilier globalt
- Ge incitament till cirkulära affärsmodeller, inklusive återanvändnings- och reparationssektorerna

Förändra det sätt på vilket plastprodukter utformas, produceras, används och återvinns i EU

- Göra återvinning av plast lönsamt
- Begränsa plastavfall
- Förebygga utsläpp av mikroplaster

Nationella mål

Sverige arbetar i linje med EU:s regler.

Sveriges nationella strategi för cirkulär ekonomi pekar ut riktningen för att ställa om produktion, konsumtion och affärsmodeller till giftfria, fossilfria och cirkulära materialkretslopp. Visionen är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter primära material. Hänsyn ska tas till behov av att tillföra primära material för att möjliggöra klimatomställning och materialåtervinning. En förutsättning för att en omställning ska ske är att näringsliv och andra aktörer har en drivkraft att ställa om till ökad cirkularitet.

I det klimatpolitiska handlingsprogrammet⁴ lyfter regeringen fram att:

- En ökad cirkulär hantering av plast är önskvärd.
- En ökad cirkulär hantering av textil och textilavfall är önskvärd.
- Konsumenternas krav ska driva den gröna omställningen
- Den offentliga sektorn bör efterfråga klimatsmarta produkter och tjänster samt bidra till att det utvecklas nya gröna teknologier om upphandlingens art motiverar detta.

Regionala mål

I Södermanland finns en regional klimat- och energistrategi med visionen att: "År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av en cirkulär ekonomi. Materialflödena har i stor utsträckning blivit cirkulära. Näringslivet präglas av en cirkulär ekonomi med återanvändning, återvinning av material och tillvaratagande av energi. Matsvinnet är minimerat och det matavfall som uppkommer samlas in och behandlas biologiskt så att energi och växtnäring

³ [Textilstrategi - Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip19_1887)

⁴ [Regeringens skrivelse 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan - hela vägen till nettonoll](https://www.regeringen.se/491096/1/2023-04-27-1)

tillvaratas. Ett tydligt system- och kretsloppstänkande har bidragit till att länets invånare har goda möjligheter att välja klimat- och energismarta alternativ i sin vardag. En övervägande del av de varor som konsumeras utgörs av återvunnet material och återbruk är norm. Länet verkar för att konsumtionens klimatpåverkan minskar kontinuerligt.⁵

Den regionala strategin består av fem fokusområden som innefattar de sektorer och beteendemönster som har störst klimatpåverkan i länet (se figur 2).

Den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland revideras under 2024-2025.

Figur 2 Fokusområden i den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland 2045.

Kommunala styrdokument

Katrineholms kommunplan 2023-2026

Kommunens kommunplan utgör den politiska majoritetens politiska plattform för mandatperioden.

Den övergripande inriktningen i kommunplanen är att " Katrineholms kommun ska vara den bästa platsen för människor och företag att växa på. För att bli det måste kommunen i nära samverkan med invånare, föreningar och företag fortsätta utvecklas i takt med att Katrineholmarnas verklighet förändras."

Skrivningar i kommunplanen som är av vikt för området hållbar konsumtion är bland andra:

- Det är (också) viktigt att påverka beteenden för att skapa mer hållbara levnads- och konsumtionsmönster (sid 21)
- Att skapa förutsättningar för grön infrastruktur, cirkulär ekonomi och välfungerande avfallshantering ska vara självklara delar i alla led av den fysiska planeringen. (sid 21)
- De kommunala verksamheterna och bolagen ska föregå med gott exempel genom minskat avfall och smarta och hållbara inköp av varor och tjänster. (sid 22)
- Ytterligare minska användningen av engångsmaterial, framför allt plast.

⁵ [Ett klimatneutralt Södermanland 2045 \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Resultatmål av stor relevans för området hållbar konsumtion är:

- Klimatsmartare måltider i kommunens måltidsverksamhet
- Minskat avfall och ökad återanvändning och återbruk

Nulägesbeskrivning

Globalt

Hållbar konsumtion och produktion spelar en viktig roll för att främja hållbar utveckling, vilket betonas av FN:s hållbarhetsmål 12. Hållbar konsumtion och produktion.

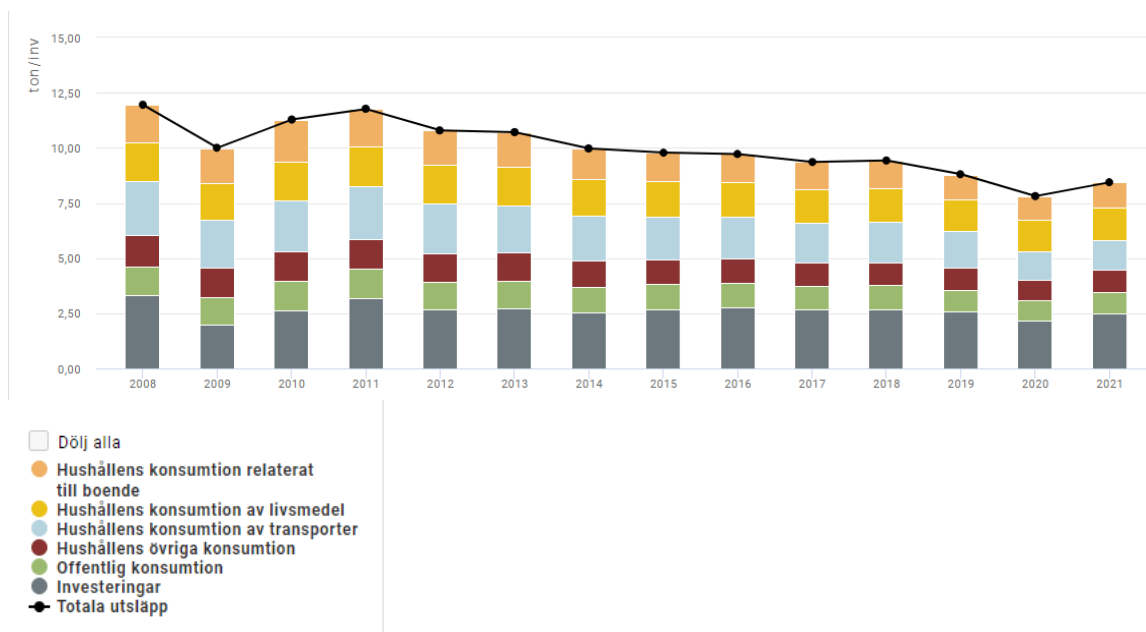
Vad som ses som hållbar kan skilja sig åt i olika länder beroende av faktorer som kulturell mångfald, ekonomisk tillväxtstadium och politiska förfaranden.⁶

Hållbar konsumtion handlar om att förbättra produkternas miljöprestanda under hela dess livscykel, öka konsumenternas kunskaper om och efterfrågan på hållbara varor samt främja innovation. Inom EU arbetar man med gemensamma förordningar och direktiv gällande exempelvis ekodesign, konsumentmakt samt regler för att främja reparation av varor.

Nationellt

Arbetet för en hållbar konsumtion i Sverige följer till största delen EU:s arbete. Den svenska industrin har länge legat i framkant i arbetet med hållbar produktion och utöver ett långtgående arbete för att minska miljöpåverkande utsläpp arbetar många industrier för minskad klimatpåverkan genom elektrifiering av processer.

Enligt Sveriges miljömåls uppföljning av våra konsumtionsbaserade utsläpp så har de konsumtionsbaserade utsläppen minskat något mellan 2008 och 2021. Se figur 3.

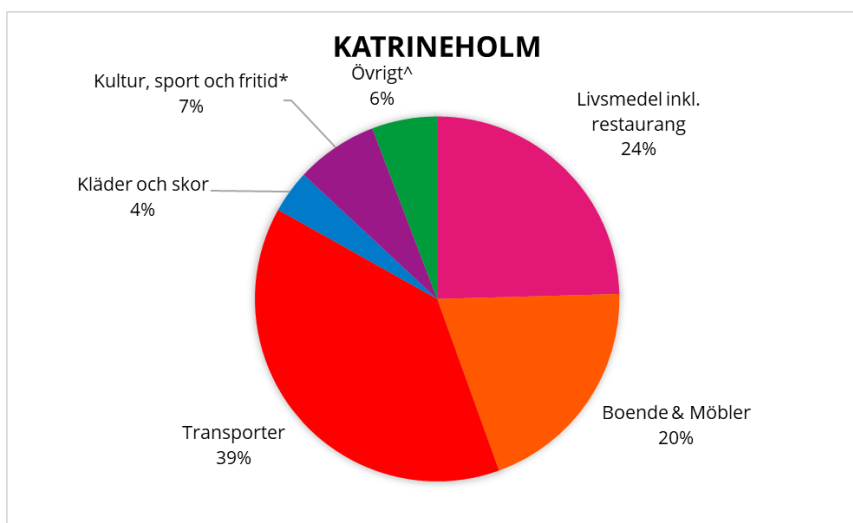

Figur 3 Konsumtionsbaserade utsläpp uppdelat på transporter, livsmedel, boende, investeringar och offentlig konsumtion. Källa Sveriges miljömål

⁶ [A literature review of sustainable consumption and production: A comparative analysis in developed and developing economies - ScienceDirect](#)

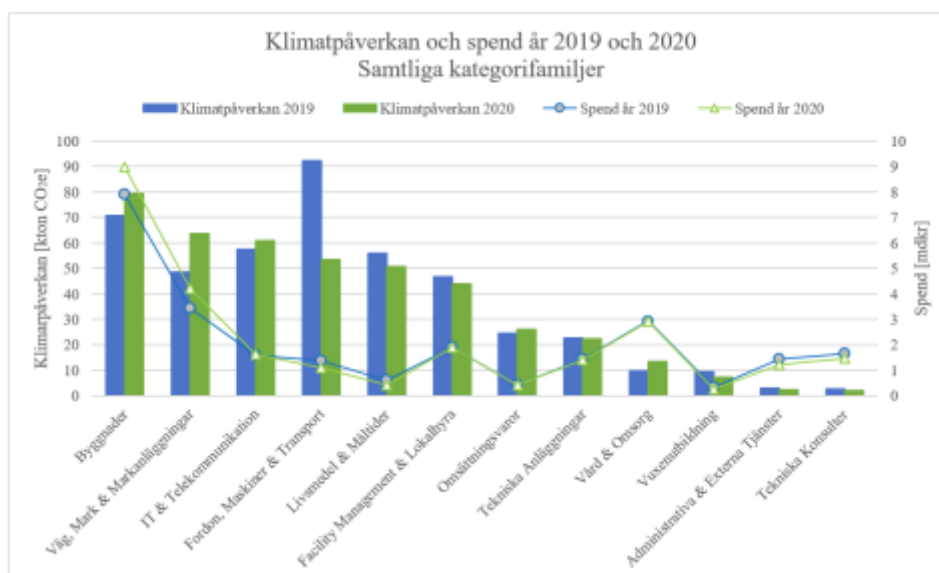
Lokalt

Klimatpåverkande utsläpp från privat konsumtion i Katrineholms kommun kommer till stor del från transporter, boende och möbler samt livsmedelsinköp.

Figur 4 Klimatpåverkande utsläpp från privat konsumtion i Katrineholms kommun. Källa: SEI Klimatkompassen

Klimatpåverkande utsläpp från konsumtion i offentlig sektor härrör till stor del från infrastruktur och byggnader. Enligt den miljöspendanalys som Göteborgs stad genomfört var den största källan till klimatpåverkan från Göteborgs stads inköp 2020 byggnader och därefter i fallande skala väg, mark och markanläggningar, IT och telekommunikation, Fordon maskiner och transporter samt livsmedel och måltider.⁷

Figur 5 Klimatpåverkan från Göteborgs stads inköp år 2019 och 2020 uppdelat på respektive kategorifamilj. Källa: Göteborgs stad

⁷ [Miljöspendanalys för Göteborgs Stad år 2020 \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/miljo/miljoanalys/2020)

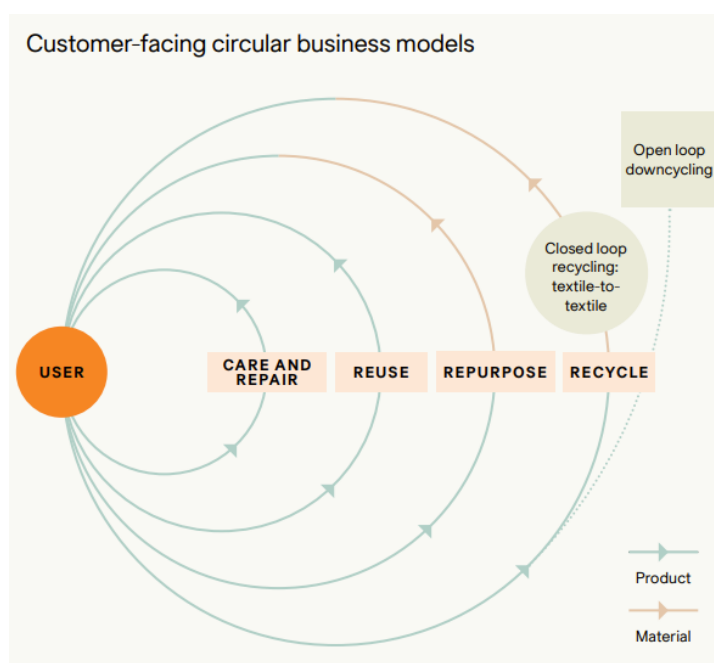
Även om Göteborgs stad har en mycket större organisation än Katrineholms kommun kan vi anta att även vi har en stor klimatpåverkan inom samma områden som Göteborgs stad.

Framtidsbild

En hållbar konsumtion – socialt, ekonomiskt och miljömässigt – är ett av FN:s globala mål. En viktig fråga handlar om att minska våra utsläpp av koldioxid. En minst lika viktig fråga är hur arbetsmiljö och miljöpåverkan ser ut i de tillverkande länderna samt hur det avfall som uppstår på grund av vår konsumtion tas omhand.

Mycket av det vi konsumerar, som kläder och elektronik, har tillverkats i andra länder som Kina, Indien och Bangladesh. Anledningen till att våra produkter produceras i dessa länder är bland annat att lönekostnaderna är lägre och att miljökraven är lägre. En textilarbetare i Bangladesh tjänar motsvarande 134 USD eller 1411 kronor i månaden⁸.

En hållbar konsumtion bygger på att vi konsumerar mindre och att det vi konsumerar har en högre kvalitet.

Figur 6 H&M modell av en hållbar cirkulär affärsmodell baseras på att kunden tar bättre hand om sina produkter, lagar den om de går sönder, återanvänder, finner nya användningsområden samt i sista hand återvinner materialet. Källa: H&M

För att möjliggöra en minskad konsumtion behöver **kvalitén** på de produkter vi köper vara hög. Naturskyddsföreningen startade hösten 2024 kampanjen "Max 5" vilken går ut på att man som konsument ska köpa max fem nyproducerade plagg på ett år vilket innebär att de plagg du köper behöver hålla för minst 200-300 användningar.

En utfasning av **fossila bränslen** innebär att de produkter vi konsumerar inte får vara tillverkade av fossila ämnen eller bidra till utsläpp av växthusgaser på annat sätt.

⁸[H&M Group Sustainability Disclosure 2022 \(hmgroup.com\)](https://www.hmgroup.com/sustainability)

För att materialet i en produkt ska kunna hanteras i **cirkulära kretslopp** krävs att materialet är fritt från **gifter** och att materialet inte släpper ifrån sig något under användningstiden utan är möjligt att samla in för återvinning.

Hur insatsområden för en hållbar konsumtion kommer påverka kommunens verksamheter

Förslagen till insatsområden för en hållbar konsumtion är att Katrineholms kommun ska minska klimatpåverkan från kommunkoncernens konsumtion genom att arbeta för fossilfria, giftfria och cirkulära flöden med användarens krav på funktion i centrum. Målet är i linje med nationella och internationella mål.

Mål: Katrineholms kommun ska arbeta för en genomtänkt, fossilfri, giftfri och cirkulär konsumtion.

Insatsområden hållbar konsumtion

Katrineholms kommun ska minska klimatpåverkan från kommunkoncernens konsumtion genom:

- Genomtänkta inköp med produktens/tjänstens funktion i centrum. Produktens/tjänstens funktion utvärderas ur ett livscykelperspektiv.
- Fossilfria transporter och klimatsmarta material samt minskad användningen av fossilbaserade material så som plast och olja.
- Giftfria produkter ska eftersträvas. I samtliga upphandlingar ska upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier på minst basnivå för relevant inköpsområde användas.
- Återanvändning samt cirkulära lösningar ska eftersträvas. Cirkulära flöden där funktion, reparation och återbruk premieras framför konsumtion.

Katrineholms kommun ska verka för minskad klimatpåverkan från invånare och verksamheters konsumtion genom informationsinsatser.

Som offentlig verksamhet förväntas kommunen ställa hållbarhetskrav vid upphandlingar. Sveriges nationella strategi för cirkulär ekonomi anger att den offentliga sektorn bör efterfråga klimatsmarta produkter och tjänster samt bidra till att det utvecklas nya gröna teknologier om upphandlingens art motiverar detta.

Katrineholms kommun har jobbat med att ställa hållbarhetskrav vid upphandlingar under lång tid. Exempelvis har vi ställt krav på fossilfria transporter, återbrukade produkter och miljövänliga produkter. Vi har utgått från upphandlingsmyndighetens baskrav samt ADDAS och Telges miljökrav vid upphandlingar men har varit mindre bra på att följa upp miljökrav i våra avtal.

För att det ska bli enkelt och tydligt vilka krav kommunen ställer vid upphandlingar föreslås här fyra punkter som utgångspunkt i kravställande vid upphandlingar.

Då möjligheten att ställa miljökrav är olika vid olika upphandlingar föreslås här inte några specifika mål utan att man vid samtliga upphandlingar tar med sig krav på funktion, fossilfritt, giftfritt och cirkulärt och gör vad som är möjligt.

1. Genomtänkta inköp med produktens/tjänstens funktion i centrum. Produktens/tjänstens funktion utvärderas ur ett livscykelperspektiv.

Om produktens funktion inte uppfyller verksamhetens behov kommer produkten ersättas med andra lösningar och har utgjort ett onödigt inköp och därmed onödig miljöpåverkan.

2. Fossilfria transporter och klimatsmarta material samt minskad användningen av fossilbaserade material så som plast och olja.

För att nå Sveriges övergripande mål om ett klimatneutralt samhälle till 2045 behöver fossilbaserade transporter och material fasas ut. Genom att vid upphandlingar arbeta för fossilfria transporter och minskad användning av fossilbaserade material kan kommunen, när så är möjligt, ställa krav på helt eller delvis fossilbaserade produkter och transporter.

Att fasa ut fossilbaserade material kan vara lätt i vissa fall (plastförpackningar kring blommor för uppvaktning) men dyrare och svårare i andra fall (bitumen i asfalt). Genom att inte sätta fasta mål utan lyfta fram detta som ett insatsområde kan frågan om fossilfria transporter och material lyftas vid upphandling och möjliga krav ställas.

I avsnittet hållbara resor och transporter finns tidsatt insatsområde om fossilfria transporter från 2030.

3. Giftfria produkter ska eftersträvas. I samtliga upphandlingar ska upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier på minst basnivå för relevant inköpsområde användas.

Med giftfritt avses "att användningen av särskilt farliga ämnen har upphört så långt det är möjligt och att den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människors hälsa eller miljön eller den biologiska mångfalden"⁹.

Användningen av kemikalier inklusive läkemedel ökar i samhället vilket leder till att läckaget av farliga ämnen fortsätter. Vissa farliga ämnen bryts ned mycket långsamt eller inte alls i miljön och kan vara farliga för människor och miljö under lång tid.

Genom att undvika att använda produkter som innehåller giftiga ämnen minskar läckaget och använda produkter blir även lättare att återvinna. Giftfria produkter är även en förutsättning för en väl fungerande återvinning och återanvändning av material och en cirkulär ekonomi.

4. Återanvändning samt cirkulära lösningar ska eftersträvas. Cirkulära flöden där funktion, reparation och återbruk premieras framför konsumtion.

Med en cirkulär ekonomi avses ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och där återvunnen råvara ersätter jungfrulig (nyproducerad) råvara. Cirkulär ekonomi handlar också om att behålla värdet så länge som möjligt i redan producerade och upphandlade produkter, komponenter och material. Syftet är att minimera antalet nya produkter som tar resurser i anspråk vid framställning och som innebär en negativ miljöpåverkan.

⁹ [Viktiga definitioner och begrepp för en cirkulär ekonomi - Kemikalieinspektionen](#)

Genom att arbeta för cirkulär resurshantering fokuserar vi på att få så stor nytta som möjligt av det som köps in till så liten kostnad (ekonomiskt, socialt och miljömässigt) som möjligt.

Underlag till avsnitt om klimatsmart bebyggelse och markanvändning i Katrineholms kommuns klimatstrategi 2025-2030

Innehåll

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Ansvar och roller.....	3
Mål och lagstiftning	4
Nulägesbeskrivning	7
Globalt.....	7
Nationellt	8
Lokalt.....	8
Framtidsbild	10
Hur insatsområden för en klimatsmart bebyggelse och markanvändning kommer påverka kommunens verksamheter	11

Inledning

Denna rapport innehåller underlag till avsnitt om klimatsmart bebyggelse och markanvändning i Klimatstrategi 2025-2030 för Katrineholms kommun.

Bakgrund

Målet för en klimatsmart bebyggelse och markanvändning är att använda den mark vi har på ett sätt som gör att vi kan trygga våra behov av livsmedel, energi, bebyggelse, rekreation och hälsa, samtidigt som vi minskar klimatpåverkan och bidrar till hållbar utveckling.

Användningen av mark i kommunen måste tillgodose flera behov, inklusive bostäder, verksamheter, friluftsliv, jordbruk, skogsbruk och natur. Hur vi förvaltar mark och utformar vårt samhälle påverkar klimatet på flera sätt. Dels genom de direkta utsläpp som orsakas av de material vi väljer att använda, dels genom den fysiska utformningen av samhället. Vid exploatering av mark riskerar vi även att förlora naturliga livsmiljöer samt de ekosystemtjänster som dessa områden erbjuder innan de exploateras.

Kommunen kan verka för en klimatsmart bebyggelse och markanvändning genom energieffektivisering av bebyggelse, hållbara materialval vid ny och ombyggnation, stadsplanering som minskar behovet av biltransporter samt en hållbar markanvändning där grönområden och jordbruksmark värnas.

Klimatförändringen kommer medföra ett ökat behov av att mark avsätts för klimatanpassning. Områden behöver avsättas för att hantera regn vid skyfall men även för att lagra vatten inför torrare och varmare perioder. För att minska temperaturer i våra tätorter vid extrem värme behöver bebyggelsen utformas för att motverka så kallade värmeöar – områden som blir varmare än sin omgivning på grund av brist på reflekterande material och värmedämpande områden.

För att förhindra ras och erosion vid variationer av vattennivåer behöver skyddszoner mot erosion skapas. Detta innebär att man inte bör tillåta bebyggelse i närheten av stränder och vattendrag som riskerar att översvämmas vid skyfall.

Då våra tätorter redan till stor del är utvecklade och ytan är begränsad kommer klimatanpassningen medföra en förändrad användning av våra gemensamma ytor.

Ansvar och roller

Kommunen har det huvudsakliga ansvaret för planläggningen av mark och vatten i en kommun genom översiktsplanering och detaljplanering av mark. Kommunen ansvarar för de lokala vägarna och för vatten- och avlopp i våra tätorter samt ansvarar för insamling, transport och återvinning eller bortskaffande av kommunalt avfall samt avfall under kommunalt ansvar.

Katrineholms kommun har en landareal på 1 023 kvadratkilometer, varav kommunen äger 2,8 % (28,7 kvadratkilometer) av marken. Denna mark finns främst i tätorterna och deras närhet. Som markägare har kommunen ett stort ansvar att främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för nuvarande och framtida generationer. Det innebär att säkerställa ekosystemens resiliens, vilket är deras förmåga att hantera påfrestningar, samt att bevara deras långsiktiga produktion av ekosystemtjänster. Kommunen måste också möjliggöra ett hållbart nyttjande av naturresurser för att skydda miljön och stödja en hållbar utveckling.

Mål och lagstiftning

Globala mål Agenda 2030

FN:s Agenda 2030 för en hållbar utveckling (SDG) betonar vikten av hållbar markanvändning för att nå klimatmålen och bevara den biologiska mångfalden.

Mål 13, Bekämpa klimatförändringarna, och mål 15, Ekosystem och biologisk mångfald, framhäver behovet av att vidta omedelbara åtgärder mot klimatförändringarnas effekter och att skydda, återställa samt främja hållbar användning av landekosystem.

Mål inom EU

På EU-nivå utgör Den Gröna Given en övergripande strategi och färdplan med åtgärder för att göra Europeiska unionen till världens första klimatneutrala kontinent senast år 2050, i enlighet med de internationella åtagandena i Parisavtalet.

EU har som mål att framtida hållbar markanvändning ska bidra till att hejda klimatförändringarna och begränsa förlusten av biologisk mångfald, vilket är avgörande för att uppnå globala och regionala miljömål och säkerställa en hållbar och motståndskraftig framtid för både människor och planeten.

Förordningen om restaurering av natur, beslutad 2024, innebär att EU:s medlemsländer senast 2026 ska presentera en nationell restaureringsplan för hur skadade ekosystem ska återställas till år 2050.¹ Restaureringsplanen ska bland annat innehålla åtgärder för att bevara och utveckla urbana grönområden, värna trädkrontäckning i städer, återställa vattendrags naturliga funktion samt värna gammal skog.

Nationella mål

Plan och bygglagens (STS 2010:900) övergripande syfte är att främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål anger det övergripande målet för miljöpolitiken för att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Sveriges miljömål fokuserar på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

¹ [Lag om återställande av natur: rådet ger slutligt grönt ljus - Consilium](#)

Flera av Sveriges miljömål är direkt kopplade till området klimatsmart byggnation och markanvändning.

Grundvatten av god kvalitet – Vatten är en av våra viktigaste naturtillgångar och vårt viktigaste livsmedel. Tillgången till rent vatten är angeläget för alla i vårt samhälle. Målet "Grundvatten av god kvalitet" syftar till att säkerställa en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Ett rikt odlingslandskap – syftar till att skydda odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

God bebyggd miljö – syftar till att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Levande sjöar och vattendrag – syftar till att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Levande skogar – syftar till att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt växt och djurliv – syftar till att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Regionala mål

I Södermanland finns en regional klimat- och energistrategi med visionen att: "År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av en cirkulär ekonomi. Materialflödena har i stor utsträckning blivit cirkulära. Näringslivet präglas av en cirkulär ekonomi med återanvändning, återvinning av material och tillvaratagande av energi. Matsvinnet är minimerat och det matavfall som uppkommer samlas in och behandlas biologiskt så att energi och växtnäring tillvaratas. Ett tydligt system- och kretsloppstänkande har bidragit till att länets invånare har goda möjligheter att välja klimat- och energismarta alternativ i sin vardag. En övervägande del av de varor som konsumeras utgörs av återvunnet material och återbruk är norm. Länet verkar för att konsumtionens klimatpåverkan minskar kontinuerligt."²

Den regionala strategin består av fem fokusområden som innefattar de sektorer och beteendemönster som har störst klimatpåverkan i länet (se figur 1).

Den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland revideras under 2024-2025.

² [Ett klimatneutralt Södermanland 2045 \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Figur 1 Fokusområden i den regionala klimat- och energistrategin för Södermanland 2045.

Den regionala strategin saknar ett specifikt temaområde för klimatsmart byggnation och markanvändning. Inom området för hållbart jord- och skogsbruk fokuseras dock på att minimera växthusgasutsläpp från produktionen. Dessutom betonas vikten av att jord- och skogsbruksmark fungerar som en viktig kolsänka för att motverka växthusgasutsläpp. Strategin syftar också till att säkerställa att skogsbruket i länet kan anpassa sig till klimatförändringarna, med hänsyn till de specifika förutsättningarna för den sörmländska skogen.

Kommunala styrdokument

Katrineholms kommunplan 2023-2026

Kommunens kommunplan utgör den politiska majoritetens politiska plattform för mandatperioden.

Den övergripande inriktningen i kommunplanen är att " Katrineholms kommun ska vara den bästa platsen för människor och företag att växa på. För att bli det måste kommunen i nära samverkan med invånare, föreningar och företag fortsätta utvecklas i takt med att Katrineholmarnas verklighet förändras."

Skrivningar i kommunplanen som är av vikt för området klimatsmart byggnation och markanvändning är bland annat:

- Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser behöver vara resurseffektiv och miljöanpassad. (sid 21)
- (Kommunen ska) använda och utveckla klimatsmarta metoder i skötseln av offentliga miljöer och kommunens skog, exempelvis metoder för att binda kol i marken. (sid 21)
- (Kommunen ska) förvalta den kommunägda skogen med målet att värna biologisk mångfald, samtidigt som det ska vara säkert och trivsamt att vistas där och skogen ska ge långsiktig avkastning. (sid 21)
- Kommunen ska tillsammans med näringslivet anlägga våtmarker för att fördröja och rena dagvattenflöden i staden och samtidigt skapa attraktiva rekreationsområden. (sid 22)

Nulägesbeskrivning

Globalt

I takt med ökande klimatförändringar har klimatsmart byggnation och markanvändning blivit centrala insatser i den globala strävan efter att minska koldioxidutsläpp och anpassa samhällen till ett förändrat klimat. Byggnadssektorn är en av de största bidragsgivarna till växthusgaser globalt, och hållbara lösningar inom denna sektor kommer vara avgörande för att minska den totala miljöpåverkan. Genom att fokusera på energieffektivitet, hållbara material och klimatanpassad stadsplanering kan vi bygga samhällen som inte bara minskar sitt klimatavtryck utan också är rustade för att hantera de utmaningar som klimatförändringarna medför.

1. Energieffektivitet och förnybar energi i byggnation

Byggnader står för en betydande del av världens energianvändning och utsläpp av växthusgaser. Genom att designa byggnader som är mer energieffektiva och utnyttjar förnybar energi kan byggindustrin minska sitt klimatavtryck avsevärt.

Passivhus och energieffektiva byggnader: Passivhus är designade för att skapa energieffektiva hus som kraftigt minskar behovet av uppvärmning och kylning. Genom att ta vara på solenergi och minskade förluster genom ventilation och isolering erhålls energieffektiva byggnader.

Integrering av förnybara energikällor: Att integrera solpaneler, vindkraft och geotermisk energi i byggnader ses som viktiga steg för att minimera beroendet av fossila bränslen.

Smart teknologi och automation: Smarta system som automatiskt reglerar energi- och vattenanvändning kan göra byggnader mer miljövänliga genom att minska slöseri och optimera energianvändningen.

2. Hållbara materialval och cirkulär ekonomi

Traditionella byggmaterial, såsom cement och stål, bidrar till stora mängder koldioxidutsläpp under tillverkningen. För att bygga hållbart krävs en övergång till material som är mindre energikrävande att producera och som kan återvinnas eller återanvändas.

Lågenergimaterial: Material som trä, återvunnen betong och biomaterial kan användas för att bygga strukturer med lägre koldioxidavtryck.

Cirkulär ekonomi: Genom att återanvända byggmaterial från rivningsprojekt och fokusera på modulära byglösningar, minskar avfallet och resursanvändningen i byggprocessen.

3. Klimatanpassning i stadsplanering och markanvändning

Klimatsmart markanvändning syftar till att skydda och optimera utnyttjandet av landresurser med hänsyn till ekosystemens bärkraft och klimatförändringarnas effekter. Detta innebär att skapa robusta städer och samhällen som kan anpassa sig till extrema väderhändelser, stigande havsnivåer och förändrade ekosystem.

Gröna städer och infrastruktur: Genom att integrera gröna tak, urbana skogar och parker i stadsplaneringen kan städer förbättra luftkvaliteten, minska urbana värmeöar och hantera översvämningar.

Hållbar markanvändning och bevarande av naturliga ekosystem: Skogsbevarande, återskapande av våtmarker och skydd av biologisk mångfald är centrala delar av klimatsmart markanvändning. Dessa åtgärder kan fungera som kolsänkor och skydda mot erosion och översvämningar.

Nationellt

Sverige har länge varit i framkant när det gäller hållbar utveckling och klimatsmarta lösningar inom byggnation och markanvändning. Idag tas många strategiska beslut inom området inom EU varför fokus nationellt är på att genomföra de förordningar och direktiv som beslutats i EU.

1. God bebyggd miljö

Sveriges miljömål om "God bebyggd miljö" definieras av regeringen som " Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

För att nå en god bebyggd miljö behövs mer tätortsnära grönytor, förbättrad infrastruktur och minskande bullerstörningar.

2. Hållbara byggnader och energieffektivitet

Sverige har länge arbetat för att bygga mer energieffektivt, vilket har lett till utvecklingen av passivhus och andra energieffektiva byggtekniker. Målet är att alla byggnader ska vara energieffektiva och ha så liten miljöpåverkan som möjligt under sin livstid vilket har anammats av EU som utvecklat krav på nollutsläppsbyggnader på nya hus från 2030 och att alla hus ska vara nollutsläppsbyggnader till 2050. EU-direktivet om byggnaders energiprestanda ska vara del av svensk lagstiftning senast den 29 maj 2026.

Med nollutsläppsbyggnader avses att byggnaden ska ha en mycket hög energiprestanda och generera noll eller mycket låga växthusgasutsläpp från fossila bränslen.

3. Tätortsnära grönytor

Tätortsnära grönytor är viktiga för hälsa, friluftsliv, biologisk mångfald, välbefinnande, dagvattenhantering och klimatanpassning. Sverige har många mål för att säkra tillgången till tätortsnära natur, exempelvis friluftsmålet om attraktiv tätortsnära natur som innebär att befolkningen ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

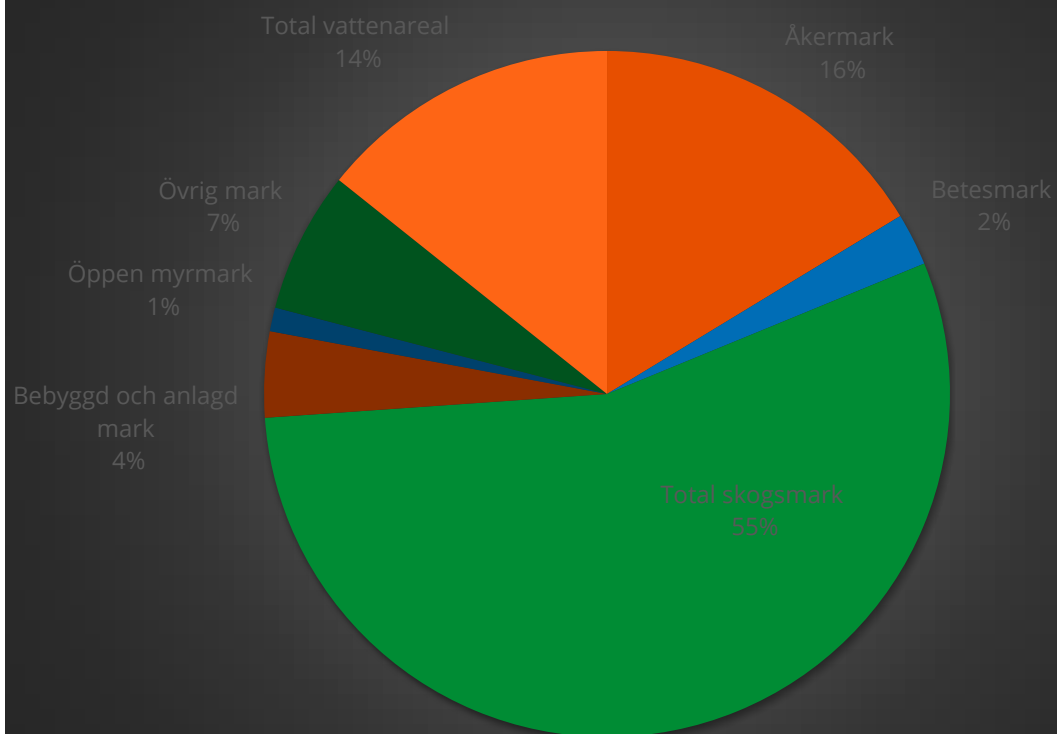
I handlingsplanen för restaurering av natur ska särskilda krav på restaurering och tillgång till tätortsnära natur att finnas med.

Lokalt

Katrineholms kommun omfattar 119 515 hektar mark och vatten. Drygt hälften (55%) är skogsmark, 16% är åkermark och 14% är vattenareal.

Nationellt ökade den bebyggda marken med knappt 2% mellan åren 2015-2020.

Markanvändning Katrineholms kommun 2020

Figur 2 Markanvändning i Katrineholms kommun 2020, Källa: SCB³

³ [Markanvändningen i Sverige, hektar efter region, markanvändningsklass och vart 5:e år. PxWeb](#)

Framtidsbild

Allt fler människor bor i städer, både i Sverige och globalt, vilket skapar både möjligheter och utmaningar. I städer kan transporter samordnas, invånarna har nära till service, och de kan dela produkter och tjänster på ett sätt som är svårare på landsbygden.

För att minska klimatpåverkan från våra tätorter är det viktigt att använda mer klimatsmarta material och göra befintliga byggnader mer energieffektiva.

Utfasningen av fossila bränslen förändrar transportsystemen, vilket innebär att infrastrukturen behöver anpassas. Till exempel kommer bensinstationer i stor utsträckning att ersättas av laddningsstationer för elbilar, både vid bostäder och arbetsplatser, samt på offentliga laddningsplatser.

Dessutom kommer fler områden behöva avsättas för att skapa skugga och hantera dagvatten från skyfall och ökande nederbörds mängder. Detta innebär att utrymmen för dagvattenhantering måste integreras i den redan planerade miljön, vilket kommer att påverka prioriteringen av hur den kommunala marken i våra tätorter används.

Hur insatsområden för en klimatsmart bebyggelse och markanvändning kommer påverka kommunens verksamheter

Mål - Katrineholms kommun ska arbeta för klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Insatsområden för klimatsmart bebyggelse och markanvändning

Klimatsmart bebyggelse

Katrineholms kommun ska arbeta för klimatsmart bebyggelse genom att:

- Byggnader ska förvaltas och utvecklas med minsta möjliga resursåtgång och minsta möjliga miljöpåverkan från verksamheten.
- Större om- och nybyggnationer av Katrineholms kommuns fastigheter ska uppfylla kraven för SGBC Miljöbyggnad med lägst nivå silver.
- Katrineholms kommun ska främja cirkulära flöden vid om- och nybyggnation.
- Katrineholms kommun ska skapa förutsättningar för hållbar infrastruktur vid planering av nya områden.

Klimatsmart markanvändning

Katrineholms kommun ska främja ett hållbart skogsbruk.

Katrineholms kommun ska värna och utveckla grönområden för rekreation, skugga och dagvattenhantering.

Katrineholms kommun ska värna ekosystemtjänster vid ianspråktagande av mark. De ekosystemtjänster som inte kan värnas ska kompenseras.

Katrineholms kommun ska, när så är möjligt, använda naturbaserade lösningar för att balansera klimatet i kommunens tätorter.

Förslagen till insatsområden för en klimatsmart byggnation och markanvändning innebär att Katrineholms kommun ska arbeta med dessa frågor men att inga mätbara mål är satta.

Att byggnader ska förvaltas och utvecklas med minsta möjliga resursåtgång och minsta möjliga miljöpåverkan från verksamheten är i linje med KFAB:s miljömål.

Att större om- och nybyggnationer av Katrineholms kommuns fastigheter ska uppfylla kraven för SGBC Miljöbyggnad med lägst nivå silver är i linje med KFAB:s miljömål.

Att Katrineholms kommun ska främja cirkulära flöden vid om- och nybyggnation är i linje med lagstiftning och Katrineholms kommuns kommunplan 2023-2026.

Katrineholms kommun ska skapa förutsättningar för hållbar infrastruktur vid planering av nya områden är i linje med lagstiftning.

Att Katrineholms kommun ska främja ett hållbart skogsbruk är i linje med Katrineholms kommunplan för 2023-2026 som anger att kommunen ska använda och utveckla klimatsmarta metoder i skötseln av offentliga miljöer och kommunens skog, exempelvis metoder för att binda kol i marken. (sid 21)

Att Katrineholms kommun ska värna och utveckla grönområden för rekreation, skugga och dagvattenhantering är i linje med Framtidsplan 2050.

Att Katrineholms kommun ska värna ekosystemtjänster vid ianspråktagande av mark. De ekosystemtjänster som inte kan värnas ska kompenseras är i linje med Katrineholms grönplan.

Att Katrineholms kommun, när så är möjligt, ska använda naturbaserade lösningar för att balansera klimatet i kommunens tätorter är i linje med Katrineholms grönplan.

Motivering:

Som offentlig verksamhet förväntas kommunen arbeta för klimatsmart byggnation och markanvändning. De insatsområden som tagits upp i klimatstrategin är i linje med tidigare beslutade dokument i Katrineholms kommun och har bedömts vara viktigast i arbetet mot ett klimatpositivt Katrineholm 2045. Genom att använda redan tidigare beslutade mål även i klimatstrategin skapas en tydlighet i organisationen om vilka mål man ska arbeta efter.

Sammanträdesdagar 2025 för hållbarhetsutskottet

Förvaltningens förslag till beslut

Hållbarhetsutskottet antar upprättat förslag till sammanträdesdagar.

Sammanfattning av ärendet

Hållbarhetsutskottet föreslås sammanträda följande onsdagar klockan 10:00 under 2025:

- 5 februari
- 9 april
- 7 maj (gemensamt med personalutskottet, starttid 13:15)
- 3 september
- 5 november

Matilda Johansson
Utredare

Beslutet skickas till:

Kommunledningsförvaltningen

Akten